

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

شامل : قوانین - تصویبنامهها - صورت مفصل مذاکرات مجلس شورای ملی - مذاکرات مجلس سنا
اخبار رسمی - فرامین - انتصابات - آئین نامهها - بخشنامهها - آگهیهای رسمی وقانونی و سؤالات

شماره ۱۵۴۶

۳ شنبه ۲۳ خرداد ماه ۱۳۲۹

سال ششم

دوره شانزدهم قانونگذاری

شماره مسلسل ۳۳

۴۵ دقیقه .

رئیس - بصورت مذاکرات جلسه قبل نظری نیست ؟ آقای ناظرزاده .
ناظرزاده - در مذاکرات روز سه شنبه يك جمله ای نسبت داده شده ببنده که با آقای صفائی کفتم ایشان خیلی لجوج هستند ممکن است ایشان لجوج باشند ولی بنده این نسبت را بایشان ندادم یکی دیگر از آقایان گفته است خواستم این اصلاح شود
رئیس - اصلاح میشود . آقای اردلان .

اردلان - در مذاکرات جلسه پنجشنبه يك اشتباهی در صورتجلسه هست که بنده برای تصحیح عرض میکنم اینجا نوشته شده است که بنده گفتم . که بنده حالا هم با آقای مصدق عرض کردم بنده چنین چیزی نگفتم عرض کردم بجناب آقای دکتر مصدق هم جنابش افتاده وهم دکترش افتاده در صفحه بعدش مینویسد غیر از اینکه اعتبار نامه نمایندگان ولایات تصویب اینجا صحیح نیست تصویب کرده است کله (کرده است) افتاده استدعا میکنم اضافه شود .

رئیس - اصلاح میشود . آقای ققیهزاده
فقیهزاده - موقمی که جناب آقای دکتر بقائی صحبت میکرد در اطراف سرتیب دفتري مذاکراتی کردند بنده عرض کردم که منظوری نداشته اند در روزنامه کیهان نوشته شده که بنده عرض کردم که آقای مکی هم در خطر اند بنده همچو عرضی نکردم خود آقای فرامرزی اینجا تشریف داشتند بنده خواستم که این قسمت را تکذیب کرده باشم
رئیس - ملاک اظهارات آقایان صورت مذاکرات مجلس است در صورت جلسه همچو چیزی نوشته شده ؟

فقیهزاده - در خارج ممکن است اسباب سوء تفاهم بشود .
رئیس - در خارج به مجلس مربوط نیست بنده

مذاکرات مجلس شورای ملی

جلسه ۳۳

صورت مشروح مذاکرات مجلس روز ۳ شنبه ۱۶ خرداد ماه ۱۳۲۹

فهرست مطالب :

- ۱ - تصویب صورت مجلس های ۱۱ و ۱۴ خرداد ماه
 - ۲ - بیانات قبل از دستور آقایان : دکتر شایگان - برومند - امامی اهری - نبوی
 - ۳ - سؤالی آقای محمدعلی مسعودی از آقای وزیر امور خارجه راجع بتأسیس کنسولگری از طرف دولت عراق در بحرین وجواب آن
 - ۴ - بیانات آقای مکی نسبت بیانات جلسه ۱۱ خرداد آقای وزیر راه
 - ۵ - فرائد نامه مجلس سنا دائر بتصویب طرح الغاء عملیات هیئت تصفیه
 - ۶ - طرح وتصویب گزارش کمیسیون آئین نامه داخلی با اجازه اجرای موقت اصلاحات آئین نامه داخلی
 - ۷ - طرح بقیه گزارش کمیسیون دارائین راجع بفروش خالصجات
 - ۸ - تعیین موقع دستور جلسه بعد - ختم جلسه
- مجلس دو ساعت ونیم قبل از ظهر بریاست آقای رضا حکمت تشکیل گردید

۱ - تصویب صورت مجلس های ۱۱ و ۱۴ خرداد ماه

رئیس - صورت غائبین جلسه گذشته خوانده میشود .

(بشرح ذیل خوانده شد)

غائبین با اجازه - آقایان : فرهودی - منصف - ملک مدنی - ابوالقاسم امینی - امیر نصرت اسکندری محسن طاهری - طباطبائی .
غائبین بی اجازه - آقایان : صفوی . عزیززنگنه شوشتری . فهردان . شهاب خسروانی . سالار

سنندجی . دکتر طباطبائی . دکتر سید امامی . حسن اکبر تیمورتاش . لطفعلی معمل . دکتر مصدق . سعید مهدوی . رستم کیو . تولیت .
دیر آمدگان با اجازه - آقایان : احمد حمیدیه آخر جلسه یکساعت - عباسی آخر جلسه یکساعت صاحب جمع دوساعت - کشاورز صدر دوساعت .
دیر آمدگان بی اجازه - آقایان : حسین خاکباز - مجید موقر - فرامرزی - محمدعلی مسعودی مهدی ارباب - هراتی . - هریک ۳۰ دقیقه
آقایان : خسرو قشقائی - آشتیانی زاده هریک

● همین مذاکرات مشروح سی و دومین جلسه از دوره شانزدهم مجلس شورای ملی

اداره تند نویسی و تحریر صورت مجلس

پرونده - شاید این موضوع هم خیلی دیر نشده باشد بهرحال امیدواریم که آینه بهتر از این شود راجع به کارهای معالی اصفهان هم هر چه برآید صلاحیتدار مراجعه میکنم جن طرفه و تامل و امروز و فردا کردن چیزی نمی بینم بنابراین احساس میکنم که هنوز نشود بدون توسل بصحبت و بحث در اطراف مسائل در پشت این تریبون مسئولین امور را بعتاقینی که لازم است از آن آگاه باشند مطلع کرد اینست که بحکم ضرورت با اینکه همیشه سعی میکنم که وقت مجلس را اغفال نکنم لازم دانستم که نسبت به اوضاع و احتیاجات اصفهان مطالبی بر سرسام البته همه آقایان از عظمت و اهمیت تاریخی اصفهان آگاه هستند. علمای بزرگ دنیا اصفهان را موزه آسیا و مرکز هنرمندان کیتی میشناسند. اصفهان و بناهای تاریخی و هنرهای زیبایی آن حکایت از باطنی فکر و قدرت و عظمت روحی مردم این سامان مینماید گذشته از این پیشرفتهای اقتصادی اصفهان و مجاهدتهای کامل مردم این سرزمین تاریخی و ایجاد بنگاههای اقتصادی در سالهای اخیر موجب شده است که این شهر را منجست ایران بنامند. پس اصفهان هم مرکز هنر و صنعت ایران است و هم مرکز ذوق و هوش ایرانی و هم مرکز ترقی و تاملی اقتصادی کشور بنابراین بنده بخود حق میدهم توجه کلیه آقایان نمایندگان محترم را بلزوم رفع مشکلاتی که امروز گلولی این شهر تاریخی را می فشارد جلب نمایم به بخشید یک جمله معترضه میخواهم عرض کنم و آن اینست که بنده تصور میکنم مقصود از گفتن قبل از دستور و حرفهایی که قبل از دستور این جا زده میشود برای جلب توجه آقایان نمایندگان محترم است اینکه اگر نماینده ای ددی دارد حرفی دارد راجع به حوزه انتخابیه خودش احتیاجی دارد عرض بکند و مورد توجه قرار بگیرد اما متأسفانه بنده اغلب می بینم آقایانی که می آیند قبل از دستور اینجا صحبت میکنند کمتر آقایان نمایندگان محترم توجه میکنند اغلب به صحبت می پردازند و هیچ توجهی به آن کسی که این جا حرف میزند ندارند لذا استدعا میکنم که توجه فرمایند این مطالبی را که بنده عرض میکنم این مطالب را یک میلیون و دویست هزار نفر جمعیت اصفهان خواسته اند که اینجا عرض کنم لذا استدعا میکنم توجه فرمائید موضوع اول بهداشت است اصفهان قبل از هر چیز احتیاج بتوجه کامل بهداشتی دارد (صدای) - همه جا دارد) پلی همجا دلرد ولی يك تفاوت دلرد اصفهان در ایران تنها قطعه ایست که حاشیه های قویتر از متن دارد یعنی اگر جمعیت شهر اصفهان را تا شام شش کیلو متری حساب کنیم دویست و بیست هزار نفر میباشد لجانها و شهرها که يك حوزه انتخابیه هستند بیش از ۴۰۰ هزار نفر جمعیت دارند سه و نصف آباد که در نزدیک شهر هستند اینها هر کدام به تنهایی بیش از کلان و قزوين و قم جمعیت دلرد و چون قاصد به این شده است که مختصر مسائل بهداشتی را که به شهرت آنها میدهد مرکز شهرستان ها میدهند لذا بعلت وظایف پر جمعیت ضرور میباید حلالا برای نمونه

بسیکی دو تا از بلوک اصفهان را عرض میکنم بلوک رودت و بر آن از بلوکات ساحلی زاینده رود هستند که از لحاظ استعداد کشاورزی از نقاط بسیار حاصلخیز و یکی از مراکز مهم فله خیز ایران است و اسی متأسفانه اینجا بواسطه باطلاتی بودن زمین ها (بشرط اینکه آقای دکتر کاسمی هم که دکتر هستند توجه فرمایند) بعلت باطلاتی شدن زمین های اینجا مالاریا و تراخم زیاد است (در اینموقع اکثریت نبود و پس از چند لحظه اکثریت حاصل شد) با اینکه این قسمت از سواحل زاینده رود و از دشتهای حاصلخیز و یکی از مراکز مهم فله خیز کشور است و در دوران پر افتخار صوفیه از آبادترین بلوکات اصفهان بوده اکنون بواسطه عدم مراقبت زمین های آنجا باطلاتی و مالاریا و تراخم بطوری کشاورزان فلك زده آنجا را بمرک تهدید میکند که افراد ۵۰ ساله کمتر دیده میشود یعنی زن و مرد پنجاه ساله در آنجا کمتر دیده میشود یعنی بین ۳۵ و ۴۰ میسرند بعلت مالاریا و همچنین بلوکات پر جمعیت دیگر مانند بروجرد که در حدود ۸۰ هزار نفر جمعیت دارد و مارپین که که بیشتر از ۱۰۰ هزار جمعیت دارد اینها از هر گونه وسائل بهداشتی فاقد است و هیچگونه وسیله ندارند. اصفهانی که از همه جا بیشتر مالیات میدهد و در مواقع سختی همه ملکات کمک میکنند متأسفانه بغیر از رفت و آمد های زیاد کار کوچکی هم هنوز برای آن انجام نشده است حتی دولت تاکنون برای ادارات خود در اصفهان هیچگونه ساختمانی که هم موافق بهداشت باشد و هم احتیاجات اداری و آسایش کارمندان را تأمین کند و هم به زیبایی شهر کمک کند نداشته است موضوع دیگر موضوع کشاورزی است **رئیس** - آقای برومند وقتان دارد تمام میشود **پرونده** - جناب آقای رئیس فرمودند که وقت بنده دارد تمام میشود این موضوع کشاورزی هم موضوعی است که خیلی اهمیت دارد و لازم میدانم مختصر آدر اطراف آن صحبت بکنم ولی از قرار معلوم موفق نمیشوم همینقدر عرض میکنم زمین اصفهان باستانی یکی دو نقطه استعداد ذراعتی ندارد باید شبانه روز جان بکنند و زحمت بکشند تا يك حاصل خیلی خیلی کمی بدست بیاورند بنابراین باید باید کاری کرد که سطح هر محصول بالا بیاید و بیشتر استفاده کنند که بتوانند زندگیشان را اداره کنند و امروز من توضیح خودم را راجع بکشاورزی خانه میمعم که انشاء الله اگر در جلسات دیگر فرصت پیدا کردم باز هم صحبت خواهم کردم (احسن) موضوع دیگر که باید عرض کنم ...

رئیس - آقای برومند وقت آقا گذشت **پرونده** - يك جمله عرض میکنم يك موضوع دیگر وضع کارگران و کارخانجات اصفهان است که مید ترین وضع (صحیح است) و سخت ترین روزی گرفتار شده اند (آشتیانی زاده - کارگران فقط نه کارخانه ها) کارخانجات و کارگران، کارگران اصفهان امروز دچار وضع بسیار جیبی هستند اغلب بطور دسته جمعی از کارخانجات اخراج میشوند، گرسنه هستند سرگردان هستند و مدیران کارخانجات هم مدعی هستند که کارخانجات ضرر میکنند و نمیتوانیم به آنها اجرت بدهیم و کارخانجات را اداره بکنیم. بنده که یک نفر اصفهانی هستم هنوز بطور واقع نفهمیدم که واقعا این کارخانجات ضرر میکنند یا نمیکند اینرا البته با دولت هم مذاکره شده است باز هم تقاضا میکنم که بیشتر رسیدگی بکنند و ببینند اگر واقعا اینطور است يك فکری بکنند برای اینکه اصفهان در حدود سی هزار کارگر دارد در کارخانجات وسی هزار نفر هم بیشتر و يك موضوع دیگر سوء تفاهمی است که ...

رئیس - آقای برومند وقت شما گذشته است خود آقایان که میآید اینجا اقل ساعت را نگاه کنید بعد بکریب صحبت کنید.

پرونده - از آقای امامی اهری تقاضا میکنم که دودقیقه وقت خودشان را به بنده بدهند (امامی - فرمائید) عرض کنم که اخیرا سوء تفاهمی برای کارگران اصفهان ایجاد شده است و آن اینست که بین کارگران اصفهان انتشار داده اند که در وزارت اقتصاد ملی تصمی با حضور بنده و آقای دولت آبادی بضرر کارگران گرفته شده است (صدای) - هیچکس بضرر کارگران تصمی نمیگیرد (بنده از اینجا خطاب به کارگران عزیز اصفهان میکنم که هیچگونه تصمی بضرر آنها با حضور بنده و آقای دولت آبادی گرفته نخواهد شد و هر گاه کوچکترین عملی بضرر آنها بخواهند بکنند با مخالفت شدید ما مواجه خواهند شد (احسن)

رئیس - آقای امامی اهری **امامی اهری** - بنده از نقطه نظر ارزش فوق العاده ای که باوقات گرانبهای مجلس قائلم و از نظر احترامی که بفضل و کمال همه آقایان دارم و با این وضع که اوقات عزیز مجلس همایش صرف تنفیذات و گاهی حالات ناروا و ایراد نطق و خطابه میشود موافق نبوده با این طرز واز این لحاظ از حق نطق قبل از دستور استفاده نمیکند الان سه ماهست بلکه متجاوز از سه ماهست که مجلس مشغول کار است ولی انصاف بدهید آقایان آیا توانسته ایم یکی از هزاران بدبختیهای مردم را دوا بکنیم

اردلان - دولت باید بکند آقا ما چه بکنیم؟ **امامی اهری** - الان عرض میکنم آقا اجازه بدهید چند روز قبل در خدمت خود جناب عالی بود در کمیسیون اقتصاد، چند نفر از بازرگانان دعوت شده بودند آنجا برای مذاکره در اطراف امور اقتصادی، اظهارات تأثر آوری کردند که الان معرکه من در این اظهارات بیانات آنروزی آن آقایان است (صحیح است) روی اصل تدامی معانی بیانات جناب آقای نخست وزیر در چند جلسه قبل بنظر بنده همین اظهاراتشان را بنده اینجا چند جمله اش را نوشته ام و چرخهای اقتصادی کشور متوقف و از کار افتاده است صادرات ما روز بروز نکت پیدا میکند (اردلان - تمام مسبب خود دولت است) میدانم بنده اجازه فرمائید مقدمه را که عرض کردم نتیجه را مواظب باشید که اگر همین نظر آقایان را عرض نکردم آنوقت فرمائید واردات نیز روی اصول

صحیح و منطقی نیست. بهران و تشنج موجب بطوطه کارها شده و امروز وضع مالی کشور بصورت نامطلوبی در آمده. هرج و مرج و بیچیدگی در تمام شئون زندگی ما پدید آمده و کار بجایی رسیده که در قسمت امور اداری نظم و انضباط از بین رفته و هرج و مرج و بی نظمی جای آنرا گرفته است. اینها بیاناتی بود که آقای نخست وزیر فرمودند وقتی مذاکرات آقایان نمایندگان راهم از نظر گذراندم دیدم هر وقت آقایان هم فرصت پیدا کرده اند، داد سخن را و حق مطلب را در این باره بطور کامل و اکمل بیان کرده اند. اما بنده روی همان نظری که جناب آقای اردلان جناب عالی و سایرین دارند دولت را مخاطب قرار داده و میگویند که مجلس بادرک اهمیت موقع تقریباً باتفاق آراه بشما رأی داده رأی اعتماد دادند شما که خودتان اینجا گفتید که باندازه کافی فوائدهای مفیده داریم و دولت برای اجرای نظریات خودش قدرت کافی در دست دارد بنده میگویم آقا آخر و عاقبت این ناله ها بکجایی رسد. مردم ناله میکنند، بازرگانان میآیند ناله میکنند نمایندگان مجلس تذکر میدهند ولی انتظارشان از دولت است (صحیح است) بنده انتظارم را صریح عرض میکنم، انتظارم از دولت این نیست که بیاید اینجا صحبت هائی را که يك و يك مجلس یا من باب ادای وظیفه یا جهات دیگر میآید اینجا بیان میکنند دولت هم بیاید اینجا بیان کند، بنده عقیده ام اینست که دولت بیاید اینجا اظهار بکند که من چه قدمهایی را برداشته ام و برای فردا چه قدم هائی را میخواهم بردارم. (اردلان - روزی يك هیأت بخارج میفرستند از پول این ملت) من باب تذکر عرض میکنم انتظار دارم دولت بیاید اینجا اعلام بکند عوارض شهرداری و گمرکی را بردارد و برای تشویق صادرات آن اشکالات بانکی که موجود است از بین ببرد. این بیه های اجباری، بیه اجاری و هزاران مشکلات دیگر که برای صادرات ما درست شده، اقدام بکنند و از بین ببرند جلوی واردات غیر ضروری را بگیرد. در این جا بنده يك نکته ای را متذکر میشوم و سؤال میکنم مگر سیستم اقتصادی ما با سیستم اقتصادی قبل از شهریور ۱۳۲۰ فرق دارد؟ آنروز قسمت اعظم واردات در مقابل صادرات بود، اغلب معاملات روی اصل تها تر و بطریق پایابای انجام می شد (صدای) - حالا اجازه نمیدهند) ارز ملک بسهولت خارج نمیشد و به بانکهای امریکا سرازیر نمیشد که در این قسمت هم ملت آمارگر امریکا، آماری تهیه بکند و برخ ما بکشد و یکی از بهانه های عدم کمک خودش را باین کشور قرار بدهد. و در این قسمت انتظار دارم جناب آقای علاه که تازه تشریف آورده اند يك توضیحات کافی بدهند، از لحاظ اینکه بشام ممالک حتی متخاصم کمک کردند ولی در این ملک که اسسش را بیل پیروزی گذاشتند تمام هست و بیستان را در طبق اخلاص گذاشتیم و تقدیم آقایان کردیم، برای ما چه در نظر گرفته اند و چه کمکهایی را تا

بسال انجام داده اند و جد چه کمکهایی می خواهند بکنند؟ یکی از تجار آذربایجانی در همان جلسه قبل که خدمتتان بودیم اظهار میکرد که در سال ۱۳۱۴ میخواست کارخانه های وارد کند، مستقیماً بشخص اهل حضرت فقیه مراجعه میکند و عریضه می نویسد با اینکه مورد تشویق قرار میگردد در حاشیه آن گزارش می نویسد که ارز کشور فقط برای احتیاجات فوق العاده ضروری است ولی او را تشویق میکند و تسهیلاتی برای او قائل می شوند و با صدور پنجاه تن پنبه و با منتفع شدن از آن معامله کارخانه آرا وارد میکنند بدبختانه امروز کار ما بجایی رسید که ارز ما همایش صرف خرید اسباب بازی یا اتومبیل های لوکس می شود (صدای) - وزیر اقتصاد هم برای همین استعفا کرد نگذاشتند کار بکنند) بله در آنجا بعنوان گله دوستانه از همان معاون وزارت اقتصاد ملی نمی توانم خودداری کنم زیرا با اعتماد به شهادت اخلاقی و وطنپرستی ایشان و با اعتراف باینکه حداکثر زحمت را می کشند و سرو صورتی بوضع آنها داده اند، اما بنده انتظارم خیلی بیشتر از اینهاست و امیدوارم با دادن نظریات لازم و مفید و تشریح مسامی با کمیسیون اقتصاد سرو صورتی بوضع فعلی امور اقتصادی بدهند. آقایان اقتصادیات مملکت تا موقمی که روی اساس و فائده منظمی مرتب نشده و بین دستگاههای اقتصادی کشور هم آهنگی برقرار نشده، برای پیشرفت امور هیچگونه امیدواری نمی شود داشت تنها يك شخص، يك خرد تقصیر ندارد آقای اردلان، وقتی شخص می بیند که در يك چنین وضع بحران آمیز جلوی اعتبارات تجار ما را میگیرند و برای تأمین سهمیه ۲۰٪ می گیرند و بعنوان مختلف مدتها آنها را مطلق می کنند (صحیح است) (صدای) - تمد هست) و از وجود اشخاص شریف من اسم نمی خواهم ببرم ولی چون صحبت با اینجا رسید عرض میکنم از وجود اشخاص شریف مانند دکتر نصر و نیساری و امثال آنها استفاده نمی کنند انسان نمی تواند از ابراز شك و تردید خودداری کند (صحیح است) مخصوصاً وقتی در مقابل میشوند در ممالک خارجه برای تشویق صادرات جائزه قرار میدهند بعضی اینکه اسناد و اوراق اعتباری را شخص بیانک ارائه می کند ۷٪ یا ۸٪ اعتبار باز می کند ولی در مملکت ما بدبختانه حداکثر سهت گیرها و ایداء و اذیت نسبت بتجار مخصوصاً تجار صادرات بعمل می آید ... (فقیه زاده - این قدر معطل می کنند که صرف نظر کند) فرق عمل از اینجا ظاهر میشود در آلمان بیاران شده از زیر آن جنک سهمناک بیرون آمده از لحاظ اقتصادی قدهلم میکند، کارخانجات بکار می افتند و باینکه کشور فلاحتی نیست، طبق اطلاعی که پیدا کرده ام آذربایجان اعلى کیلومی ۵ ریل، سبب زمینی کیلومی یک ریل هر صعب میشود (یکی از نمایندگان - کاهو چطور؟) ولی در مملکت ما از فقیر و از گرسنگی و از بدبختی باین روز سیاه می افتیم آذربایجان در آتش فقر میسوزد، فارس گرفتار فقر و فلاکت میشود، خراسان همه چیز خودش را از

کف میدهد، بقول آقای برومند در اصفهان یا منجست ایران هر روز يك کار خانه تعطیل میشود. هر روز هزاران کارگر از کار بیکار میشوند. دهات و قراه خراب میشود فرق نمیکند برای ایران از شمال تا جنوب، از شرق تا غرب برای ما عزیز است و محترم و گرامی است (صحیح است) و مخصوصاً برای اینکه سایر آقایان تصور نفرمایند که فرضاً کرمان را فراموش کردم، از شرق تا غرب از شمال تا جنوب همه بیکار هستند گرسنه و در فقر و فاقه غوطه ور. دهات و قراه خالی از سکنه شده و اهالی آنجا بتهران هجوم می آورند و وقتی هم هجوم آوردند دولت متأسفانه بجای آنکه در روزهای آسایش و آرامش فکر بکند، نقشه بکشد، مضطرب میشود و حرکت مذبوحانه میکند بجای آنکه فرض فرمائید من باب مثال عرض میکنم باینک مبالغ خیلی جزئی میشود در اروق و اوزان یاد اسکو سدهای کوچکی ساخت (صحیح است) که هم از نتیجه زحمات استفاده کنند هم از این مخارجی که شده استفاده شود ولی چون حرکت مذبوحانه میکند دولت مضطرب است، میخواهد فقط نان برساند باین گرسنه ها و بیکارها از آنجا خاک بر میدارد، آنجا میرزد (یکی از نمایندگان - ۵ میلیون هم تمام شد) بله همین را میخواستم عرض کنم در صورتیکه اگر مانع داشته باشیم در روزهای آسایش و آرامش برای تشویق فلاحت و حمایت کشاورزان و تأمین آسایش آنها که سه ربع جمعیت این مملکت راهبان کشاورزان تشکیل میدهند باید فکر بکنیم (صحیح است) و باید بیشتر مورد نظر آقایان راحتی و آسایش آنها قرار بگیرد و با تأسیس صندوقهای روستائی و با ایجاد شرکتهای تعاونی تولید و مصرف اقدامات اساسی بکنیم. اساسنامه بانک کشاورزی را تغییر بدهیم و با افزایش سرمایه آن وضع فلاحتی این کشور را که واقعا میشود گفت از زمان آدم ابوالبشر در این مملکت بیاد کارمانده بیرون بکنیم، خارج بکنیم ولی بدبختانه در این مملکت کلیه اصول مسلم قلب و برعکس عمل میشود و میشود گفت استعمال شیئی فی غیر مواضع له در این مملکت در همه جا ساری و طاری است. بجای اصلاح اساسنامه همین الان بنده شنیدم که یکی از منسوبین غیر صالح یکی از آقایان وزراء بجای صالحترین اعضاء هیأت مدیره بانک کشاورزی تعیین شده، بجای نماینده آقای مظاهر یا آقای بهجانی که بنده هر دو تاشان را آدمهای شریفی میدانم (یکی از نمایندگان - هر دو مردمان شریفی هستند) و شنیده یکی از آقایان وزراء دیگر اسم نیبره، بعداً اگر مسلم شد خواهم گفت در این قسمت بجای اینکه اساسنامه را اصلاح بکنند، سرمایه را افزایش بدهند، يك فکریهای اساسی بکنند، اصلاحات در مملکت بکنند، می آیند این کارها را میکنند که این دستکامه خراب بشود. (مهدی از بناب - میخواهند بانک کشاورزی را خراب بکنند) بهرحال راههای آذربایجان در اثر صدمات و لطماتی که در سال گذشته وارد شد فوق العاده احتیاج بتعمیر پیدا کرده و قسمی برای جبران این قسمتها برداشته شده و بر اثر هجوم مردم گرسنه و بیکار آذربایجان آقای مهندس حامی آموز ساختمان راههای آذربایجان هم دوره اساسی را آنجا شروع

کرد، یکی راه مراغه به تبریز و یکی راه تبریز به امر و یک میلیون و نهصد هزار تومان طبق اطلاع حاصله خرج کرده ولی هر دو راه تا تماس و اینجاست که من از دولت میخواهم سؤال میکنم و حتی تقاضا میکنم که در این مورد اظهارات بنده را بمنزله سؤال تلقی کرده و جواب بدهند که اگر صلاح نبوده چرا اقدام کردند از بودجه و طبق این ملت ضعیف چرا ۲۰۰۰۰۰۰۰۰۰۰ تومان خرج شده و اگر صلاح بوده و لازم بوده ساخته شود، چرا در صد تکمیل آن بر نمی آید؟ چون طبق اطلاعاتی که بنده پیدا کرده ام، آن راههای قدیمی و معمر و دائر اثر گذاشته اند و یک راه اساسی را شروع کرده اند، ولی این راه اساسی اگر تکمیل نشود در نتیجه برف و باران و خرابی بکلی ممکن است از بین برود و با در نظر گرفتن اینکه آذربایجان همیشه سی هزار نفر، چهار هزار نفر بیکار دارد و مخصوصاً در زمان اهلحضرت فقید و با اگر بیکار دیگر قبل از شهریور دولت متوجه این نکته بود و همیشه برای آن ۴۰۰۰۰۰۰ هزار نفر کار پیدا میکرد. ولی دولت های امروز نسیبند که چرا متوجه این نکته نیستند و وقتی که بیکارها هجوم می آورند بفکر می افتند. موقع خرمن که گذشت باز سر اینها باز میشود و از حالا بنده این را به آقایان و بدولت تذکر میدهم این نکته را در نظر بگیرد و در صدد باشند و موجبات اشتغال این بیکاران را فراهم بکنند (غلامرضا فاضل لادون نسما لکن آنجا یا در ایامی خودشان را نگاهدارند که تا مالکین آذربایجان را بنده شنیدم رعایایشان ول کرده اند آمده اند در تهران گدائی میکنند) توجه فرمودید بعضی بنده عرض کردم آذربایجان همیشه ۴۰۰۰۰۰۰ هزار نفر بیکار دارد، البته باید همیشه موجبات تشویق زارعین را فراهم کرد، آنهم توسط بانک کشاورزی میشود این بانک کشاورزی قادر نیست اسانسانه اش را باید تغییر بدهد، اینها را اول عرض کردم، تکرار نکنم ولی بطور کلی در نظر داشته باشیم که همیشه در آذربایجان ۵۰۰ هزار نفر یا ۶۰ هزار نفر بیکار هست و باید همیشه برای آن ها فکر کرد این راه آهن سر تاسری را قسمت همش را آنها آمدند ساختند (صحیح است) البته در همه اطراف و اکناف مملکت هست ولی آنها آمار صحیح اگر بردارند این مقدار هست و بنده باز این نکته را لازم میدانم بگولت بگویم که اسامال محصول آذربایجان و اغلب قاطب مملکت خوشختانه خوبست (نابندگان الصدفه) اما اگر دولت متذکر شود و در نظر بگیرد مخصوصاً در این قسمت اداره غله مملکت که این قسمت را تکلیفش را زودتر روشن بکند و اداره امر نان شهر ها را در نظر بگیرد و مثل سال گذشته جریانی پیش نیاید و یک تعطیلی مصنوعی در مملکت ایجاد نشود (صحیح است) این تذکرات را هم لازم است عرض کنم

رئیس - آقای امامی امری وقت تمام شد.
امامی اهری - الان یک دقیقه اجازه فرمائید در این موقع که همه از نمایندگان آذربایجان مازم هستند یک کت های قدی و جنسی زیادی بآذربایجان شده و از این لحاظ متشکرم در این حال چون اظهار میشود، اظهار اطلاع مفید که یک

تفریطهایی شده بعبارت دیگر نیکویم تقاضا میکنم چند نفر مأمورین صدیق و امین را دولت بفرستد که در مقام تعقیب بر بیایند و اگر احیاناً یک چنین عملیاتی شده باشد مرتکبین شدیداً مورد تعقیب قرار گیرند (مکی - خود آقای لقمان نفیسی را بگویند برود تعقیب بکنند) بنده عرض کردم خود دولت می داند.

رئیس - آقای نبوی
نبوی - عرض بنده بسیار مختصر است و تصدیق زیادی با آقایان محترم نخواهم داد. در چندین قبلی جمله ای چند بطور اختصار راجع بسبب خراسان عرض کردم و بنده آقای مکرّم بتفصیل فرمودند ولیکن بنده و سایر آقایان نمایندگان محترم خراسان نمی دانستیم که وضع سیل باین تفصیل و این اهمیت بوده اینست که حالا با اطلاع رسیده (صحیح است) خرابی و خسارات وارده بر مردم خیلی بیش از آن بود که آنروز من حضور آقایان عرض کردم و چون وضع بسیار بدی برای سکنه شهر و مشهد پیش آمده بنده مناسب دانستم که باز امروز یک چند دقیقه با آقایان تصدیق بدهم و از مجموع تلگرافات زیادی که از آنجا رسیده یکی از آنها را با اطلاع آقایان میرسانم و قرائت میکنم، این تلگرافی است که شیر و خورشید کرده، بعد از عنوان می نویسد، معلوم شده که بالغ بر ۱۰۰۰۰ خانه بر اثر سیل از بین رفته که بکلی آثاری از آنها نمانده که سکنه اش در بدر شده اند و بعضی از خانه ها هم خراب شده در بعضی از این خانه ها چندین خانواده منزل داشته اند و در حدود ۲۰ هزار نفر بیخانه شده اند آقایان توجه فرمائید که در شهری که ۲۵ هزار نفر بیخانه بشوند چه وضعی دارد، ۲۵ هزار نفر سکنه یک شهر معمولی است و اثنایه اغلب آنها نیز بکلی از بین رفته، میزان خسارت در حدود یکصد میلیون ریال است، در محل استمداد مالی از مردم شده استمداد دارم جمعیت مرکزی شیر و خورشید سرخ نیز اقدام فرمایند که قبل از رسیدن هوای سرد حداقل اثنایه و منازل این اشخاص تأمین شود این بود خلاصه وضع خلاصه وضعیتی که در مشهد پیش آمده بنده قسم از این تذکر این بود که هر یک از آقایان محترم بولایاتشان بنویسند و از طریق نشردر جرائد این اظهارات بنده که حاکی از وقت حال اهالی آنجاست در ولایات منتشر شود و در شهرستان ها اشخاص خیری مستند و در این قبیل موارد همیشه کمک می کنند، متوجه این موضوع بشوند که کمی که در حدود توانائی هر یک از این اشخاص خیر باشد انجام دهند ضمناً خواستم (امامی خوبی - با آذربایجان هم تلگراف کردند آقایان نمایندگان آذربایجان) بسیار متشکرم ضمناً خواستم با آقایان عرض بکنم که در جوبه بدبختی اهالی در همان روز اولی که این اتفاق افتاد اهلحضرت همایونی در محل تشریف بردند و مثل یک فرشته رحمتی با اهالی نازل شدند آنجا بطوری که چند ساعت از فقیه نگذشته بود که مردم شاه را در بین خودشان دیدند، این تشریف فرمائی اهلحضرت و دلجوئی از مردم یک مرهمی در جراحات آنها و موجب

تسکین آلام مردم شد (صحیح است) اهلحضرت بعضی اینکه بیاده شدند بزیرات مشرف شدند و تمام نقاط سیل زده را پیاده ببودند و مردم در هر گوشه آن شهر در اطراف ایشان جمع می شدند و ایشان با دقت مخصوصی تمام عرائض اهالی را شنیدند و بعد هم دوست هزار تومان حواله فرمودند که بر مردم داده شود، این اقدام اهلحضرت همایونی در خور کمال ستایش و سیاستگرایی است و خواستم با اطلاع آقایان نمایندگان محترم رسیده باشد و باز تأکید می کنم که دولت هم در این باب کوششی که لازم است فرمایند چون جناب آقای ملازهایی محترم دولت در این جا تشریف دارند بنده یادآوری می کنم که هیئت وزراء بایستی جلسه مخصوصی تشکیل بدهد و بعد اهلائی که ممکن است کمکهای بکنند (صحیح است) این مردم باید در این مملکت زنده باشند و بتوانند بچایشان ادامه بدهند تا بتوانند تحصیل مالیات بکنند برای دولت بودجه تهیه بکنند و خرج مملکت را بگردانند، اگر جمعیتی نبود هیچ کاری نخواهد شد در مملکت هر چه هست برای ملت است

۳- سؤال آقای محمد علی مسعودی از آقای وزیر امور خارجه راجع به تأسیس کنسولگری از طرف دولت عراق در بحرین

رئیس - وارد دستور می شویم چون آقای ملاه کاری دارند می خواهند برون و موضوع مهمی است، سؤال است راجع به بحرین آقای مسعودی فرمائید **محمد علی مسعودی -** بنده سؤالی کردم راجع به بحرین که اول سؤال را میخوانم و بعد توضیح مختصری است که خواهم داد، ریاست محترم مجلس شورای ملی در چند روزنامه نقل از خبرگزاری های خارجی مشاهده شد دولت عراق که با دولت ایران پیمان مودت و دوستی دارد، در صدد است در بحرین که خاک مسلم ایرانست کنسولگری تأسیس نماید. تقاضا دارم بجناب آقای وزیر امور خارجه اطلاع داده شود که در مجلس شورای ملی حاضر شوند و پاسخ دهند که آیا این موضوع صحت دارد یا خیر؟ و در صورتی که اقدام دولت عراق صحت داشته باشد وزارت امور خارجه در باره این عمل که بر خلاف مقررات بین المللی میباشد، چه اقدامی کرده است؟ بدون شك هیچ ایرانی پیدا نشود که تردید داشته باشد که بحرین جزء لاینفک ایران است (صحیح است) و برخلاف تمام مقررات و سنن بین المللی در روی احوال نفوذ دولت های خارجی نگذاشته اند که ایران استیغای حقش را از این نقطه زرخیز بکنند (صحیح است) البته این پیش آمد هم یک مدتی است که متجاوز از ۶۰ سال نیست و بنده خیال میکنم که توضیح دادن راجع بسوابق تاریخی بحرین و صلیبات قاصبانه شیخ بحرین و دول اجنبی که با اعمال نفوذ آنها اینوضع پوشالی در بحرین برقرار شده، یک موضوع واضح و روشن است، اینست که بنده از این موضوع صرف نظر میکنم و می پردازم بسؤال. سؤال بنده که آنهم یک مطلب

روشنی است و تعجب ما بیشتر از اینست که یک دولت همسایه که با ما پیمان مودت و دوستی دارد، بملاوه در پیمان سعدآباد که هنوز هم بقوت خودش باقی است و با ما در آن قرارداد شرکت دارد، چگونه و بوجهی حق و مطابق چه قانونی دست باین اقدام زده و حقیقتاً اگر این موضوع صحت داشته باشد جای کمال تأسف است وزارت خارجه باید شدیداً بدولت عراق اعتراض بکند و حتی اقدامات متقابل بکند.

بنده از چندی باینطرف میشنوم که دولت عراق بر خلاف میل ملتش و بر خلاف میل هموم افراد ایرانی یک رویه بی را نسبت بکشور ما پیش گرفته که هیچ قابل تحمل نیست. در چندین پیش نایب السلطنه عراق بایران آمدند بنده عودت دولت ما و بنا بدعوت اهلحضرت همایون شاهنشاهی، در اینجا کمال پذیرائی از ایشان شد و مذاکراتی شد و قرار بر این شد که پس از مراجعت ایشان اختلافات موجود بین ما و دولت عراق در یک محیط مودت و صمیمیتی حل شود. از جمله موضوع شطالعرب که حقیقتاً اسباب تأسف است و عدم و ایرانها هم علاقه دارند که هر چه زودتر ایران حق خودش را بگیرد (صحیح است) ما هیچوقت و در هیچ زمانی و هیچ موقعی نخواستیم این کوچکترین تجاوزی به بیچیک از همسایه هایمان بکنیم ولی حق خودمان را میخواهیم و بنده حالا که این سؤال را کردم خواستم که اگر مقدر باشد جناب آقای وزیر امور خارجه در این مورد هم یک جوابی بفرمایند که در مورد شطالعرب چه اقدامی فرموده اند؟

رئیس - آقای وزیر امور خارجه **وزیر امور خارجه -** (آقای علاه) راجع بسؤال آقای محمد علی مسعودی درباره اخبار منتشره در بعضی از جراید داخلی و خارجی در خصوص تصمیم دولت عراق بتأسیس کنسولگری در بحرین خاطر نمایندگان محترم را مستحضر میدارد.

در تاریخ ۴ مرداد ۱۳۲۸ از سر کنسولگری شاهنشاهی در بصره گزارشی بوزارت امور خارجه واصل گردیده بود دائر بر اینکه وزارت امور خارجه عراق تصمیم گرفته است در بحرین کنسولگری تأسیس نماید. وزارت امور خارجه بعضی وصول گزارش فوق تلگرافاً بسفارت شاهنشاهی در بغداد دستور داد نسبت بصحت و سقم خبر مزبور فوراً تحقیق نمایند. پاسخ تلگرافی سفارت شاهنشاهی حاکی بود که وزیر امور خارجه عراق اظهار داشته است با وجود احتیاج بچنین امری هنوز تصمیم قطعی در این باب اتخاذ نشده است. وزارت امور خارجه جواباً طی شرحی بسفارت شاهنشاهی در بغداد نظریات دولت شاهنشاهی را نسبت به بحرین متذکر گردیده دستور داد بطور مقتضی بوزیر امور خارجه عراق خاطر نشان نمایند که جمیع الجزایر بحرین از قدیم در قلمرو ایران بوده و جزء لاینفک کشور شاهنشاهی محسوب میشود (صحیح است) و تأسیس کنسولگری یا هر گونه نمایندگی در آنجا باید با موافقت قبلی دولت شاهنشاهی صورت گیرد (صحیح است) اخیراً نیز که اخباری در همین زمینه مجدداً در بعضی از جراید داخلی و خارجی منتشر گردید وزارت امور خارجه موضوع را از سفارت تکی برای شاهنشاهی

در بغداد استفسار نمود گزارش سفارت کبری نامبرده در این باب مشعر بر این است که سفیر کبیر شاهنشاهی با نخست وزیر و وزیر امور خارجه عراق در این خصوص ملاقات و مذاکرات مفصل بعمل آورده اند. وزیر امور خارجه عراق در پاسخ سؤال سفیر کبیر شاهنشاهی از مندرجات جراید مزبور اظهار بی اطلاعی نموده صحت آنرا تأیید نکرده است ولی ضمناً خاطر نشان ساخته است که مدتی است در نتیجه ازدیاد منافع عراق در بحرین و کویت دولت عراق تصمیم گرفته است در این نقاط بگونه نمایندگی ایجاد کند که دولت انگلیس با این امر موافقت نکرده است.

در هر حال یکبار دیگر دعاوی دولت شاهنشاهی نسبت به بحرین مطلقاً مقامات مربوطه عراقی رسانیده شده و رسماً تقاضا گردیده است از هر گونه اقدامی که برخلاف مصالح دولت ایران باشد خودداری نمایند. (صحیح است) از طرف وزارت امور خارجه نیز یادداشتی در تعقیب مذاکرات سفیر کبیر شاهنشاهی در بغداد با مقامات عراقی بسفارت تکی برای عراق در تهران تسلیم گردیده و طی آن تقاضا شده است مجدداً نظریات دولت شاهنشاهی را نسبت به بحرین با اطلاع دولت متبوعه خود برسانند تا از هر گونه اقدامی در این باب که مغایر با حسن روابط موجوده بین دو کشور است خودداری نمایند. (احسن)

۴- بیانات آقای مکی نسبت به بیانات جلسه ۱۱ خرداد آقای وزیر راه رئیس - آقای مکی.

مکی - در جلسه گذشته بنده خیلی متأسفم که سوء تفاهمی شد و بنده نتوانستم عرایضم را در جواب آقای دکتر اقبال عرض نمایم که محترم برسانم تصور می کنم این سوء تفاهم ناشی از این بود که قبل از تصحیح آیین نامه جدید در آیین نامه قدیم اینطور پیش بینی شده بود که قبالاً خلاصه مذاکرات مجلس را بوسیله یکی از آقایان منشیا قرائت میکردند و بعد در خود مجلس سؤال میشد که مخالفی ندارد و تصویب میشد ولی در این مرتبه چون مذاکرات طوری منتشر می شود بین آقایان نمایندگان که اغلب وقت قرائت تمام صورت جلسه را ندارند و انگهی اینجا هم یکمرتبه تذکر داده نشده تا معلوم شود کدام نماینده چه بیانی کرده و کی جا دارد در جواب آن سؤالی که شده یا مذاکراتی که شده توضیح بدهد البته این سوء تفاهم بمقیده بنده از این ناشی شده و برای بنده جای تأسف است که چنین سوء تفاهمی پیش آمده (صحیح است) اما موضوعی که بنده میخواهم عرض کنم وقت مجلس را زیاد نمیخواهم بگیرم و بطور فهرست مانند مطالبی را که آقای دکتر اقبال گفته اند جواب عرض میکنم و یک نامه از طرف نماینده دولت ایران در اینجا قرائت میکنم تا توجه نمایندگان محترم مجلس شورای ملی را باین موضوع جلب کنم که اصولاً میشود که تمام معاملات ایران از انگلستان بشود یکی معامله شکر است، یکی معامله لوله های لوله کشی آب تهران است که قطعاً آنرا هم خواهند گفت لوله های انگلستان گشادتر است همانطوری که شکر انگلیسی شیرین تر است لابد لوله های انگلستان گشادتر است و یکی هم معامله لکتیوها

است بنده امروز ضمن بیانی که قبل از دستور کردم با آقایان نمایندگان محترم عرض کردم چرا ترک مناقصه شده وقتی که یک مناقصه ای مطابق اصول قانون معاسبات عمومی بایستی بشود و نمیشود و تصویب نامه برایش میکنند حتماً یک کلکی در این کار هست و البته تکلیف معاملات دولت را قانون معاسبات عمومی هم از خرید و فروش معین کرده (صحیح است) و هر معامله ای را که دولت میکند بایستی طبق قانون معاسبات عمومی باشد (صحیح است) اما وقتی که قانون معاسبات عمومی را زیر پا میگذارند و با تصویب نامه می خواهند معایب کار را بیوشانند مسلماً در اینکار یک سوء نیت یا سوء نظری است و یک موضوع دیگری که بنده عرض کردم این بود که عرض کردم هر معامله ای که بدون رعایت قانون معاسبات عمومی بشود بنده اعلام جرم میکنم این را بنده عرض کردم و تمام بیانات آقای دکتر اقبال در جواب بنده و یک مقداری هم در جواب آقای دکتر بقائی بود ایشان از یک کمیونی صحت کردند که در آن کمیونی آقای دکتر سجادی و آقای مهندس شریف امامی بودند و مشغولت و باصلاح کلاه دوشاره را آن کمیونی تهیه کرده ولی دفاع هم نکردند که چرا نظر آن کمیونی را اجرا نکردند و چرا آن کمیونی را دعوت نکردند کمیونی مشغولت را مینماید که در وقت آن مشغولت راه رانشان داده البته آقای دکتر سجادی و آقای مهندس شریف امامی با هم راه آهن وارد هستند و هم اطلاعاتی در این زمینه دارند چرا اطلاعات آنها را دخیل در کار ندانستند و بدون نظر این کمیونی رفته اند و این معاملات را کرده اند و از این گذشته در تمام بیاناتی که ما کردیم این بود که این معامله ای که با انگلستان میکنیم هیچ نوع سانگیونی و تضمینی ندارد اگر آنها تحویل ندانند هیچ نوع تضمینی نشده و هیچ نوع سانگیونی ندارد اما چه جور بتوانیم با آنها معامله کنیم که اینها آنها ۲۴ لکتیوی را که در ۱۰ سال قبل فروخته اند بایشتر از ۱۰ سال قبل آنها را هنوز با تحویل نداده اند و معلوم نیست که ما چه جور میخواهیم با آنها معامله کنیم وقتی که بایک چنین ترتیبی بطور دلخواه بخواهند با ما معامله بکنند که آنها هر موقعی که خواستند لکتیو بنا بدهند و هر قیمتی هم خواستند ما مجبور باشیم از آنها اطاعت بکنیم ایران را مخصوصاً در یک حالت استعمار اقتصادی انگلستان قرار میدهد و ما با این استعمار اقتصادی مخالفیم برای تأیید این نظر عرض میکنم که وزارت دارائی یک نامه ای نوشته است بر این سفارت کبری انگلستان در تهران که آنرا میخوانم: آقای جان و اگر راجع سفارت کبری انگلستان در تهران عطف بنامه شماره ۲۰-۲۰-۲۰ مورخ ۲۰-۲۰-۲۰ مورخ ۲۰-۲۰-۲۰ راجع بخبر شکر مورد احتیاج ایران اشعار می دارد همانطور که جناب آقای نیکویی معاون این وزارتخانه حضوراً بشما تذکر داده اند وزارت دارائی کمال رضایت را از معامله با فروشندگان انگلیسی داشت و همواره مراقب بود که احتیاجات کشور ایران از فروشندگان انگلیسی

خریداری شود و حتی حرفی نداشت که شکر انگلیسها و نظیر آنکه کازمیت جنس رجمان دارد قریباً هم گرانتر از محصول سایر نقاط خریداری نماید ولی متأسفانه در این اواخر مشاهده شد که قیمت شکر انگلیسی با پیشنهاداتی که از منابع امریکائی میرسد تفاوت فاحشی دارد یعنی درموقه بیکه پیشنهاداتی جدی برای فروش شکر امریکائی یا کوبائی بمقدار تنی حد متوسط ۱۲۰ دلار بسا داده شد فروشندگان انگلیسی ۲۲ لیره و ۲ شلینگ ۲۳ لیره و ده شلینگ پیشنهاد نمودند که بدیهی است چنین تفاوتی آنهم برای مقادیر عمده که ما خریدار هستیم قابل تحمل نمی باشد از اینکه شایعاً وعده داده اید که موضوع را به اولیای امور در لندن تذکر داده و مساعدت آنها که برای تجدید نظر در نرخ پیشنهادی جلب نماید کمال تشکر حاصل است ولی متأسفانه آخرین پیشنهادی را از دلایلی انگلیسی واصل شده برقرار تثنی ۲۳ لیره و یازده شلینگ بوده که بنظر از حدود اعتدال خارج است موجب خوشوقتی و امتنان خواهد بود چنانچه شایعاً بتوانید تخفیفی در قیمت بدست آورید تا وزارت دارائی هم بتواند معاملات خود را با فروشندگان انگلیسی شکر مثل پیش ادامه دهد باینچنین نامهای را در جواب نامه ای که رابرتن اقتصادی - وزارت انگلیس در ایران نوشته وزیر دارائی گذاشتان نوشته و امضاء او هم هست خودش تفاوت نرخ را گفته (آزاد - و با همان قیمت هم خرید) اجازه بفرمائید تفاوت نرخ را گفته که چقدر است در نامه بنویسد که در هر تنی ۹ دلار تفاوت دارد مهذا باینکه پیشنهاد دهندگان دیگری بوده اند و باینکه خود آقای وزیر دارائی اعتراض کرده معلوم نیست روی چه خصوصیات از انگلستان خریدند و آن وضعیت قند و شکر را در سال گذشته در تهران ایجاد کرده اند که هم از سوابق و کیفیتش مسیوق هستند (آزاد) در آن سزده هم استانداری فارس است) شما ملاحظه بفرمائید که فقط سعی اولیای امور این است که ایران را در استعمار اقتصادی انگلستان فرار ببینند و ما با هر نوع مصاصرت اقتصادی یا استعمار اقتصادی یا هر سکنه دیگری که بخواهد لطمه باقتصاد ایران وارد یابورد مخالفیم و هیچک از نمایندگان مجلس شورای ملی اجازه نمی دهند که وزرای دارائی یک چنین صحبتی را بکنند (نورالدین امامی - شما هم صحبتش را نباید بفرمائید) (آزاد - باید گذاشتان را معاکه بکنند) این یک نمونه است که عرض کردم و معاکاتی هم که از قبیل همین و آن اشخاص شد نشان داد که مضر اصلی وزیر دارائی و بانک ملی بوده و همین نامه و تکراراتی که از بانک ملی شده است همه را بنده دارم چون چندی قبل آقای ابتهاج تکذیب کرده بودند که من از این جریان اطلاع ندارم من تمام این اسناد را دارم که بانک ملی هم بنوع خودش چگونه با اقتصادیات این کشور زیان و لطمه وارد آورده و بطور مجزوم مردم و مجلس شورای ملی را مجبور میکند که ما اجازه بدهیم چش که اسکناس چاپ کند اینجا تمام اسناد دارد صافه لوله های لوله کشی آب تهران هم از انگلستان شده برای لوله کشی تهران

نمایندگان کمیانه های بلژیکی و فرانسوی آمده بودند تهران و قیمتشان هم کمتر از شرکتهای انگلیسی بوده مهذا رفتند از انگلستان خریدند و این وضع را پیش آورده اند پس ملاحظه بفرمائید که خوش خدمتی و باصلاح خوشترقی در ایران چند است اگر یک وزیر خوب توانست تأمین نظر خارجی هارا بکنند آنها حتی یک روز هم در دوره زندگانی خودشان بیکار نخواهند ماند بنا بر این بنده بیشتر از این توضیح عرض نمیکنم معامله لکوموتیو را هم در ردیف همین مبادم بنده نگفتم از کدام کمیانی بخیرید و نگفتم که حتماً آلمانی باشد گفتند آقا در این مناقصه ای که گذاشته شده کمیانه های دیگری هم آمده اند و آنها برنده مناقصه شناخته شده اند بچه مناسب شما ترک مناقصه کردید و بچه مناسب آمدید با تصویب نامه میخواهید این معامله را بکنید اینجاست که بنده و آقای دکتر بقائی و خیال میکنم هر نماینده وطن پرستی اعتراض دارد که چرا ایران پول خودش را بدون جهت بچیب کمیانه های انگلیسی میریزد و انگهی کمیانه های دیگر حاضرند که در مقابل معاملات که با ما میکنند جنس بگیرند بطور تهاوتی معامله بکنند و آنوقت ما بیاییم اینکار را بکنیم و پول نقد یعنی لیره های خودمان را بدهیم و یک مشت آهن یاره انگلیسی که بقول آقای وزیر راه فولاد انگلیسی بهتر است اگر مشخصات هست مقاومت مصالح حساب شده این مشخصات را خود دولت ایران معین کرده دیگر فولاد بدتر و بهتر ندارد گفته اند فلان محور اینقدر باید مقاومت داشته باشد آنوقت آمده اند چکار کرده اند آمده اند مشخصات را هم زده اند و لکوموتیو هائی را خریداری می خواهند بکنند که ریل های راه آهن ایران و تراورس های راه آهن ایران تحمل این فشار را ندارند باید تمام این ریلها را بهم بزنید عوض ۱۹ تراورس که در طول ۱۰ متر ریل است ۲۱ تراورس بگذارند تمام خطر را باید زیر و رو کنند و این خوش خدمتی را به آقایان انگلیسها میکنند بنده بیشتر از این وقت آقایان را نمیگیرم

آزاد - آخرین احسن

۵ - قرائت نامه مجلس سنا دائر بر تصویب افاء عملیات هیئت تصفیه

رئیس - نامه است از مجلس سنا رسیده که باطلاع آقایان میرسد بشرح زیر قرائت شد ریاست محترم مجلس شورای ملی

یاسخ نامه ۲۱۵۰ مورخه ۲۷/۲/۲۹ طرح قانونی دائر بر توقوف الاجرا بودن تصیبات هیئت تصفیه نسبت بشکیلات وزارت کشور که از طرف مجلس شورای ملی برای مجلس سنا جهت شور و تصویب ارسال شده بود مطابق متن ماده ای که در مجلس شورای ملی تصویب شده در جلسه سیزدهم خرداد ۱۳۲۹ بتصویب مجلس سنا رسیده فقط تصرفی اصلاحی در متن آن بعمل آمده که بقصد دارد موافقت مجلس شورای ملی واقع خواهد گردید و آن اینست که ماده واحده مصوبه مجلس شورای ملی قید شده بود که دولت لایحه تصیبات کشور و سازمان وزارت

کشور را در ظرف سه ماه بمجلس شورای ملی پیشنهاد نماید این عبارت بجمله آتی تبدیل شده که دولت لایحه مزبور را در ظرف سه ماه بمجلس پیشنهاد نماید اینک رونوشتی از ماده واحده تصویبی را بمجلس ارسال میدارد، رئیس مجلس سنا سید حسین تقی زاده

رئیس - آقایان موافقت؟

جمعی از نمایندگان - مخالفی نیست

نورالدین امامی - مخالفی نیست خدا آن بپرورد هارا از این پیرترشان بکند

۶ - طرح و تصویب گزارش کمیسیون آئین نامه راجع با اجازه اجرای موقت اصلاحات آئین نامه داخلی

رئیس - گزارش آئین نامه که طبع و نشر شده قرائت میشود

شرح ذیل قرائت شد

گزارش از کمیسیون آئین نامه بمجلس شورای ملی کمیسیون اصلاح آئین نامه داخلی مجلس روز ۱۴ خرداد ۱۳۲۹ بریاست آقای مغیر فرمند تشکیل گردید ماده واحده تنظیمی آقایان نمایندگان که یک فوریت آن در مجلس تصویب شده بود مطرح مذاکره واقع عیناً مورد تصدیق و تصویب کمیسیون واقع شد اینک خبر آن برای تصویب تقدیم میشود:

ماده واحده - مجلس شورای ملی مقرر میدارد که اصلاحات تنظیمی بوسیله کمیسیون منتخبه در آئین نامه داخلی مجلس شورای ملی موقه بوقوع اجرا گذاشته شود. مغیر کمیسیون اصلاح آئین نامه - دکتر محمد علی هدایتی

اردلان - گزارش مطرح است؟

رئیس - گزارش مطرح است ولی جنبه ایلی دوم هستد، آقای حائری زاده

حائری زاده - یک آئین نامه ای که در چهل سال تقریباً مورد اجرا و عمل بوده البته نقایص مختصری هم داشت آن آئین نامه را برای چه مقصدی تغییر داده اند من هنوز نتوانستم بفهمم اگر از نظر سوه ظن نگاه بکنیم ممکن است بگوئیم تغییر آن برای خیر مملکت نبوده و یک آئین نامه ای که در اجرا و عمل هر روز ما گرفتار آن هستیم بجای آن بطور موقت اجازه اجرا دادند که بعضی از مواد آن آئین نامه جدید مغایر با بعضی از اصول قانون اساسی بوده همین مسئله موجب شد برای اصلاح بعضی از مواد کمیسویی تشکیل شد و گزارشش تقدیم مجلس شد که آن مواد را اصلاح کنند که حالا برای اجازه اجرای موقت او این گزارش تقدیم مجلس شد من فکر میکنم در آن آئین نامه راست است که آنروز دستگاه قانون گذاری ما یکی بود مجلس شورای ملی بود بعضی لویایح ما دو شوری بود بعضی لویایح هم یک شوری بی نطق و فلسفه هم نبود آن لویایحی که طبق قانون اساسی باید بمجلس سنا برسد در آن آئین نامه دو شوری قرار داده شده بود و آنها را که اختصاص به مجلس شورای ملی داشت مثل بودجه آنها را یک شوری قرار دادند حالا که مجلس سنا تشکیل شده است اگر آقایان اجازه میدادند به آن کمیسیون که برای حل اختلاف انتخاب شد یک فصلی

یا آئین نامه مشترکی که وظایف هر یک از مجلسین را معلوم میکند تکلیف دولت و طرحهایی که در روشن بشود که لایحه را دولت باید بکنجا بدهد و چه جریان باید در کمیسیونها و مجلسین داشته باشد و سرعت عمل هم طرف توجه و ملاحظه باشد چون خیلی بهتر از این بود که ما صرف وقت بکنیم و این آئین نامه ای که معلوم نیست پایه و اساس چیست اجرای موقتش را هم مجلس اجازه داده است این را اصلاح کنیم ولی حالا که صرف وقت شده من موافق هستم که اجازه اجرای موقت داده شود ولی مدتی هم معلوم شود که در این فاصله ما اساس آئین نامه را که بتوانند دو مجلس با هم همکاری کنند به کمیسیون منتخب اجازه بدهیم که تهیه بکنند و بیارند از مجلس بگذرانند که در آنجا گرفتار این تشکیلات نشویم

رئیس - آقای دکتر شایگان

دکتر شایگان - بنده باین ماده واحده موافقت علتش هم این است که در خاطر مبارک آقایان باشد اصل این آئین نامه به نحو موقت گذشته است یعنی از آن قوانین آزمایشی است که از مدتها پیش معمول شده است و مدتها است که گذشته، اصل که بطریق آزمایشی است و بطریق ماده واحده گذشته است این اصلاحاتی را که در او می خواهیم بکنیم اگر این را بصورت دیگری بکنیم این صحیح نیست فرزند بر اصل است تمام آن صد و چند ماده بصورت ماده واحده و بعنوان آزمایش گذشته است بعضی اصلاحاتی که در اینجا شده است حالا بیارند آنرا بطریق قوانین عادی و بطریق بحث و مشورت و اینها بگذرانند بکلی خلاف منطقی است یعنی یک آئین نامه ای خواهد داشت که اصلش بعنوان آزمایشی است ولی چند تا از آنها را قانون قطعی می خواهید بکنید این از لحاظ منطق قضائی جور در نمی آید علاوه بر این متأسفانه در باب آئین نامه پیش آمده شد چون که با وجود نمانی که ما داشتیم از مجلس که موافقت بکنند باین که این آئین نامه چون ضرری نیرساند و با موافقت کمیسیون گذاشتند که این دو فوریت مورد تصویب واقع شده است یا بعلم توجهی که فرمودند آقایان یا بعلمی دیگر فوریت دوم تصویب نشد باعث این شد که جناب آقای دکتر مصدق تصور بکنند که مجلس موافقت با لویایح و طرحهای اصلاحی ندارد این تصور برای ایشان حاصل شد و تشریف بردند برای جبران این امر کمیسیون منتهای معیت را کردند و این ماده واحده را تصویب کردند همه ما تقاضا داریم از آقایان که این ماده واحده را باین صورت بگذرانند و نگذارند که مورد شور و مشورت بشود و فرغ زائد بر اصل بشود.

رئیس - آقای اردلان

اردلان - مخالفی بنده برای این است که اگر ما بطور آزمایشی رای بدهیم که این اصلاحاتی که جدیداً بعمل آمده بوقوع اجرا گذاشته شود یک حق مشروع از نمایندگان سلب میشود و آن برای همین است که در اصلاح ماده ۱۳۹ این آئین نامه شده حالا بنده اجازه میخواهم اصلاحی که در ماده ۱۳۹

شده برض آقایان نمایندگان محترم برسانم قطع دارم که بسیاری از نمایندگان محترم فرست نفرمودند که این اصلاح را ملاحظه بفرمائید اگر عرض من صحیح بود قبول می فرمائید در طرحی که حالا مطرح است بنده پیشنهادی داده ام که باستانای اصلاحی که در ماده ۱۳۹ شده آنوقت در سایر قسمت های بنظر بنده اشکالی ندارد و اصلاحات خوبی شده ولی در ماده ۱۳۹ اگر تصویب شود حالا توضیح بنده مطلب را روشن خواهد کرد آقایان نمایندگان محترم محققاً از این حق مشروع خودشان محکوم است که محروم بشوند در آئین نامه های سابق و در دوره های سابق این بود که مجلس شورای ملی همیشه غافلگیر میشد یعنی می آمدند در مجلس شورای ملی یک طرحی را که بقید دو فوریت می آوردند و بعد هم مطرح میکردند و بتصویب میرساندند و هیچکس هم نمیدانست که صبح می آید بمجلس شورای ملی چه مسئله ای در دستور است کاملاً ممکن بود یک مسئله ای که بضرر مملکت بود به تشخیص او آنروز مطرح بشود و او نباشد آمدیم تجدید نظری که در آئین نامه کردیم گفتیم مجلس شورای ملی در یک طرح که دو فوریت هم داشته باشد باید در ۲۴ ساعت بعد در مجلس شورای ملی مطرح بشود یعنی هر طرح دو فوریت را مجلس پس از اینکه بدو فوریتش هم رای داد چاپ بشود و در جلسه بعد مجلس شورای ملی نسبت باو قضاوت خواهد کرد مثبت یا منفی حالا آمده اند دو مرتبه برگردانند بصورت اول یعنی باز در مجلس شورای ملی نمایندگان محترم میتوانند یک طرح دو فوریت بیارند جریان طرح را که ۱۵ نفر نمایندند تقاضا کردند بلافاصله باید نسبت به آن طرح اظهار عقیده قطعی بشود و این بنظر بنده غافلگیر کردن و کبیل است حالا بنده می خوانم به بنده این هست یا نه میگوید:

اگر تقاضای فوریت با دو فوریت بودن لایحه یا طرحی که در مجلس مطرح است درج نشده باشد و ۱۵ نفر از نمایندگان کتباً تقاضای فوریت یا دو فوریت آن لایحه یا طرح را بنمایند بدون مباحثه در اصل مطلب در باب فوریت اخذ رای بعمل می آید چنانچه امضا کنندگان در ضمن طرح دو فوریت خود تقاضا کرده باشند که بلافاصله هم مطرح شود پس از قبول دو فوریت و قبول تقاضای مزبور بلافاصله مطرح و مورد رسیدگی واقع خواهد شد این است توجه بفرمائید شما که وکیل مجلس هستید بنده این که دستور پنجشنبه چه خواهد بود ممکن است در جلسه پنجشنبه آینده یک طرحی دولت بقید دو فوریت بیارود و بوجوب این اصلاحی که در ماده ۱۳۹ شده ۱۵ نفر از نمایندگان تقاضا بکنند پس از دو فوریت که بلافاصله در مجلس مطرح میشود و باین ترتیب شما غافلگیر شده اید بدون اینکه بدانید چه چیز است این است که من تقاضا کردم اولاً این فرجه را بدهند به آقایان نمایندگان که ۲۴ ساعت فکر خودش را نسبت به طرح یک لایحه دو فوریت بکنند عقل سلیم این طور حکم میکند چه بسا اتفاق افتاده که در یک کاری بعد از دو فوریت بودن

یک نفس هم برای مملکت داشته ولی ۹۹ درصد قضایای مملکتی اگر درش مطالعه بشود بهتر است و معجله نباید بشود بلکه مجلس شورای ملی تنها نیست اگر ما هم بدو فوریت غافلگیر رای بدهیم باید بمجلس سنا هم برود (بکنفرانسانندگان - این طور نیست این از معقات مجلس شورای ملی است) اینطور نیست فرضاً لایحه ای که دولت بیارود روز پنجشنبه باقید دو فوریت جنبه ای هم نمی داند چیست تشریف هم ندارد وقتی دو فوریتش تصویب شد بوجوب آن اصلاحی که شده باید رای بگیرد بنده عرض میکنم آن قانون باید بازم برود بمجلس سنا بنا بر این بنده عرض میکنم که چه لازم است که ما باین رای بدهیم ۲۴ ساعت یک وکیل مطابق اصلاحی که در آئین نامه بعمل آمده این را همیشه برای خود میان منظور بداریم بنظر بنده اگر آقای دکتر شایگان هم دلیلی دارند بفرمائید من راقانع میکنم و اگر عرض من صحیح است استدعا میکنم شاهم قبول بفرمائید ما نباید غافلگیر شویم ما باید بدانیم که دستور جلسه آئین نامه چیست اگر هم قایب بودیم فرضاً یک طرح دو فوریت آوردند بازم آنروز رای گرفته نشود بماند برای ۲۴ ساعت بعد بنا بر این بنده پیشنهاد کردم که تصویب بشود باستانه تغییری که در ماده ۱۳۹ داده شده

رئیس - چون مغیر کمیسیون نیست آقای صدرزاده منشی کمیسیون بعنوان مغیر توضیح می دهند.

صدرزاده - عرض کنم که در ماده ۱۳۹ طرق متعددی برای موارد فوری ذکر شده یکی فوریت و یکی دو فوریت که این هم شامل طرح میشود که از طرف نمایندگان تقدیم میشود و هم شامل لویایح میشود که از طرف دولت تقدیم میشود قسمتهای اول ماده اصلاحی ۱۳۹ مربوط باین است مطابق آن طرحی که از طرف آقایان نمایندگان تقدیم مجلس شد و بنا به پیشنهاد جناب آقای رفیع به کمیسیون آئین نامه داخلی رفت در آنجا یک صورت دیگری هم فرض شده است که اگر بخواهیم خوب رفت در او بکنیم میتوانیم از او تعبیر به فوریت کنیم یعنی یک لایحه ای است که یک فوریت است و یک شور در او میشود، یک لایحه هست که دو فوریت است و تصویب میشود و طبع میشود و پس از ۲۴ ساعت توزیع میشود ما بین نمایندگان و رئیس از آن مطرح میشود ولی گاهی یک مواردی هست که آنقدر فوریت دارد که اگر یک دقیقه در او تسامح بشود بضرر مملکت تمام میشود آقایان شاید توجه داشته باشند که در دوره ۱۴ آن طرحی را که راجع به نفت دادند اگر یک دقیقه و یک آن در آن تأخیر میکرد دوره چهاردهم ممکن بود یک مضرات بسیاری برای مملکت داشته باشد (صحیح است) پس مایک مسائلی هم داریم و میتوانیم پیش بینی کنیم که در آن مواقع ۲۴ ساعت هم تأخیر موجب ضرر مملکت خواهد شد (اردلان - مجلس سنا هم هست) اجازه بفرمائید ولی در اینجا یک نکته ای را قید کرده آن این است که علاوه بر این که دو فوریت شور قیون میشود هر گاه نمایندگان تقاضا کردند که بلافاصله مطرح شود و این تقاضا مورد قبول مجلس واقع شد یعنی مجلس رای داد باین یک

رأی بطوریت اول بلتغای پروریت دوم به رأی هم
براین که بلافاصله طرح بشود پس اگر يك مطلبی
اینقدر ضرورت پیدا کرد که نمایندگان محترم مجلس
اکثریت مجلس قبول کردند که بلافاصله هم مطرح
شود معلوم میشود که آن مسئله در اهلی درجه ازوم
فوریت است و ما باید راه این کار را در آئین نامه مجلس
باز بگذاریم که دست مجلس باز باشد و بتواند يك
موضوع فوری را هم مورد رسیدگی قرار بدهد حالا
آمدیم مطلبی دارای این وضع نبود این خصوصیات
را نداشت اکثریت مجلس رأی نخواهد داد که مطرح
شود حکم دوفوریت را دارد که پس از ۲۴ ساعت
طرح میشود.

رئیس - پیشنهادی در اطراف کفایت
مذاکرات رسیده است قرائت میشود.

صدرزاده - دوسه پیشنهاد هست یکی از آقای
کشاورز صدر که پیشنهاد کرده اند پیشنهاد میکنم
در کلیات مذاکرات کافی است ، يك پیشنهادی هم
رومین زمینی از آقای صفائی و همچنین از طرف آقای
حازقی هم پیشنهادی شده است که مذاکرات کافی
است ورأی گرفته شود

رئیس - آقای کشاورز صدر
کشاورز صدر - بنده جزو موافقین اسم
نوشته بودم ولی چون آقایان صحبت کرده بودند
خودم پیشنهاد که ایت مذاکرات دادم که مذاکره
کافی باشد ولی چون آقا فرمودند که من مانع شدم
اجازه میخواهم بقدر دو دقیقه برای این که آقا را
وارد کنم مطالبی را عرض کنم

رئیس - شما در پیشنهاد کفایت مذاکرات
بفرمائید.

کشاورز صدر - پس مجلس راجع به پیشنهاد
کفایت مذاکرات مخالفتی نکرد ، مطلب این بود
که ما يك آئین نامه ای آوردیم ، يك اختیاراتی
دادیم بيك کمیسیون و گفتیم يك آئین نامه ای را
تصویب بکنند و بوقع اجرا گذارده شود چطور آن موقع
خوب بود که با سرعت و عجله رفتند آن آئین نامه
را تصویب کردند حالا که میخواهیم اجازه بدهیم که
نواقص آن را رفع کنند اختیار نمایندگان را
میگیرند اما راجع به فوریت که شایسته نطق
خودتان قرار دادید جناب عالی میگویند که نماینده ای درست
ممکن است ملتقت نباشد و متوجه نباشد این را بنده
دلیل عرض میکنم که فرمایش آقا منطقی نیست چرا
یکی اینکه دوفوریت بسیار اتفاق میافتد در مسائل
حیاتی است يك مشکلی هست که ۲۴ ساعت هم اقتضای
ندارد عقب بیفتد از جلسه بروند بیرون توی سرسرا
و بعد رأی بدهند ، اینها پیش میآید (صحیح است)
همانطور که گفتیم مطلب دیگری که آقا گفتند
که باین دلیل فوریت لازم نیست برای این که به
مجلس سنا هم باید برود هر کس يك وظیفه ای دارد
مجلس شورای ملی فی الفور وظیفه خودش را انجام
میدهد و بعد هم به مجلس سنا میرود آنجا وقت میشود
چرا آقا نگرانی دارید توجه بکنید باین موضوع ،
بنابراین بنظر بنده و اکثر آقایان که تصدیق فرمودند

يك نواقصی در این آئین نامه هست این آئین نامه
را هم که با اختیار خود کمیسیون درست شده بنابراین
من از آقایان خواهم میکنم که اجازه بدهند این
آقایانی که در کمیسیون آئین نامه انتخاب شده اند
اشخاص فہم و مورد اعتماد هستند حتی بنظر بنده از
کمیسیون سابق بصیرتر و حقوقدان تر و مطلعتر
تویش دارد همانطور که آئین نامه را تصویب کرد.
نواقصش را هم اجازه بدهیم خودشان رفع کنند این
يك مطلبی است که در وضع مجلس بسیار مؤثر است
و در روی يك مطلبی . نباید این جور تصعب بخرج
بدهیم خصوصاً که می بینم آقایان خیلی دقت
میکنند و آن را به مجلس آورده اند این است
که بنده خواهم میکنم اجازه بفرمائید
نواقصی را همین کمیسیون رفع کند اگر مجلس
نبايد و کالت تو کبلی بدهد پس آئین نامه اصلاحی
است این آئین نامه را اجرا نکنید آئین نامه اولیمان
را بیاوریم يك بام و دو هوا نشود آنوقت است که
يك نفر میگوید این مطلب خوب است آنوقت بعضیها
میگویند خوب نیست این را هم آقایان تصور میکنند
که موافقت کنند . جناب عالی هم التفات کنید و
موافقت کنید .

رئیس - آقایانی که موافق با کفایت مذاکرات
هستند قیام بفرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شد
پیشنهادی از آقای اردلان رسیده است قرائت می شود
پیشنهاد می کنم قبل از جمله به موقع اجرا گذارده
می شود نوشته شود ، باستثناء اصلاحی که نسبت بماده
۱۳۹ بعد آمده است.

رئیس - آقای اردلان بفرمائید
اردلان - نماینده محترم آقای دکتر کشاورز
صدر (بعضی از نمایندگان - آقای کشاورز صدر) کشاورز
صدر - بنده متشکرم که این لقب را به بنده دادید
قربان تو) آقای کشاورز صدر دکتر در حسن بیان
هستند ، جناب آقای کشاورز صدر تصور فرمودند
که بنده برای شهوت کلام این جا صحبت بکنم خیر
بنده این آئین نامه را بر دم منزل عینک گذاشتم با
گمال دقت مطالعه کردم ، آنروز هم آمدم این جا
همین موضوع را با جناب آقای دکتر مصدق صحبت
کردم ایشان فرمودند که در چاپ اشتباه شده است
وما در موقع طرح اصلاح خواهیم کرد با آقای نبوی
که عضو کمیسیون بود عرض کردم که این جا بنده نوشته
شده و کبیل را فافلگیر می کنند ایشان فرمودند که خیر
منظور این نبوده در موقع طرح ما اصلاح می کنیم
من روی مطالعه و روی ایمن و عقیده پیشنهاد میکنم
شما که اجرا میکنید باستثناء ماده ۱۳۹ باشد والا
در هیچ کاری که عجله ای شده بفتح مملکت تمام نشده
ما نماینده مجلس هستیم اگر يك مسئله ای بایستد در
فوریت مطرح شد چه بهتر که ۲۴ ساعت بماند تا
بتوانیم در او اظهار نظر کنیم شما امروز نظر من
را میپذیرید یا نمیپذیرید اکثریت مجلس شورای ملی
رأش قاطع است و بنده هم اطاعت می کنم آئین
مملکت نشان خواهد داد که عرض من صحیح است
یا صحیح نیست در آئین نامه مجلس سنا وقتی کابین

جا مطرح بود گفتیم که این ماده برخلاف قانون
اساسی است همه آقایان شنیدید گفتید فلانکس
مخالفت با آئین نامه مجلس سنا میکند وقتی که تصویب
شده همه بحث می کنند که این موضوع اینطور است
بسیاری از مطالب را بنده عرض کردم که در آن موقع
آقایان نخواستند بپذیرند ، در زمان دکتر میلیسوی
گفتم آقا استخدام جدید ممنوع باشد که موازنه
بوده از دست ما در نرود دولت وقت موافقت نکرد
اگر پیشنهاد من آن موقع تصویب شده بود اینقدر ما
صدمه بودهای بملکت وارد نمی آمد ، امروز هم از
ایمان و عقیده عرض می کنم ما فافلگیر خواهیم شد
(فلامرضا فولادوند - آقا آن ماده را بخوانید) ماده
را بنده خواندم ماده ۱۳۹ بطور صریح مینویسد که
اگر دو فوریت تصویب شد و پانزده نفر نماینده
تقاضایشان این بود که بعد از دو فوریت بلافاصله هم
تکلیفش معلوم بشود در همان جلسه هم باید تکلیفش
معلوم باشد من می گویم که بعد از ۲۴ ساعت تکلیفش
معلوم بشود که ما در استان باز باشد . حالا آقایان میل
دارید به پیشنهاد من رأی بدهند رأی هم ندهید من
زوری ندارم .

غلامرضا فولادوند - مخالفم .
رئیس - آقای کشاورز صدر
کشاورز صدر - بنده نوبتم را دادم با آقای
فولادوند

غلامرضا فولادوند - بنده چون عضو این
کمیسیون بودم این است که از جناب آقای کشاورز صدر
تسلی کردم اجازه بدهند بنده توضیحی عرض کنم مادر تمام
موارد اینطور پیش بینی کردیم که هر وقت طرحی یا لایحه
با قید دو فوریت است فوریت اول و دوم که تصویب شد
برود ۲۴ ساعت این طرح یا لایحه طبع و توزیع
بشود آقایان و کلاه تا از جریان مستعصر بشوند و
برای جلسه بعد رأی قطعی داده شود (صحیح است)
بعد جناب آقای دکتر مصدق در آنجا توضیحی دادند
که اعضاء کمیسیون را قانع کردند فرمودند در مورد
لایحه نفت که من آمدم يك طرحی تقدیم کردم و
برای اینکه نفت ایران را بدون اجازه مجلس بهیچ
دولتی ندهیم (کشاورز صدر - مذاکره هم نکنند)
اگر آن روز مجلس تعطیل شده و آقایان و کلاه
خارج از مجلس رفته بودند جلسه دیگر بقدری اعمال
نفوذ میشد از طرف که ممکن بود این قانون موضوع
نفت که امروز برای ما واقعا يك سم است ، ممکن
بود آن قانون تصویب نشود پس شما بیاید يك چه
اختیار و اجازه ای برای نمایندگان مجلس بگذارید
که اگر يك روزی برای يك امری واجب و لازم
شد در يك جلسه قانون مربوط بگذرد و کلاه را شاید
در بیرون از محیط مجلس مورد تهدید . و صدمه شایه
قرار بدهند که آنها رأی ندهند بنا براین يك
همچو اختیاری آن روز و کلاه داشته باشند ما روی
مصالح مملکت که يك وقتی يك حق حیاتی این
مملکت از بین نرود با این قسمت آخر موافقت کردیم
تازه آن روز هم با اختیار نمایندگان مجلس است میل

دارند رأی بدهند و میل دارند رأی ندهند دست
اشخاص را که نمی بینیم .

رئیس - آقای صدرزاده .
صدرزاده - عرض کنم برای اینکه در نظر
آقایان محرز باشد که این موضوع در کمیسیون مورد
گمال دقت واقع شده طرحی را که ابتداء يك عده
از آقایان امضاء کردند و تقدیم کردند این است
که آنجا میگویند که این ماده ۱۳۹ بکلی آن قسمتش
که مربوط باین بود که بلافاصله طبع و توزیع
اقدام بشود و پس از ۲۴ ساعت طبع بشود این جمله
طبع و توزیع مندرج در قسمت اول از ماده ۱۳۹
آئین نامه ملتی است یعنی درخواست اولیه که در
طرح منظور کرده بودند این بود که بطور کلی
ملتی باشد یعنی بآن طرز که طبع و توزیع بکنند
ولی در کمیسیون آئین نامه که مذاکره شد ماشقوفی
را برای اینکه معین کردیم و این شق اخیر که
مغ صوصاً طرحش هم بلافاصله مورد قبول واقع بشود
برای مجلس واگذار کردیم و این تذکر را هم لازم
است بدهم که که آن در مورد طرح نمایندگان
کلی میشود ولی راجع بلوایح دولت نیست لوابیح دولت
ممکن است يك فوریت و دوفوریت داشته باشد تنها طرح
نمایندگان است که ممکن است دارای این خصوصیت
باشد و برای جهانی که آقای فولادوند تعیین فرمودند
وقتی که فوریت دارد و فوریت مورد
تصویب مجلس واقع شد در يك چنین صورتی بلافاصله
مطرح خواهد شد

رئیس - رأی میگیرم به پیشنهاد آقای
اردلان ، آقایانی که موافقت قیام بفرمائید (عده کمی
برخواستند) مورد توجه نشد ؟ رأی گرفته میشود
بماده واحده ، طرح کمیسیون آئین نامه آقایانی که
موافقت قیام بفرمائید (اکثر برخاستند) تصویب شد

۷- طرح گزارش کمیسیون قوانین دارائی
راجع بفروش خالصجات

رئیس - گزارش راجع بفروش خالصجات
مطرح است ماده نهم قرائت میشود
ماده نهم - قانون تقسیم خالصجات خوزستان
بقوت خود باقی میباشد .
رئیس - در این ماده چون مخالفی نیست ؟
کشاورز صدر - بنده مخالفم .
رئیس - بفرمائید .
نورالدین امامی - بنده هم اجازه
گرفته بودم .

رئیس - بیغشید آقای کشاورز صدر اجازه
بدهید آقای امامی تشریف بیاورند ، نوبت ایشان است .
کشاورز صدر - سر خودتان نوبت بنده
است ، آقای قشقائی اسم بنده را نوشته اند حالا ایشان
اجازه خواسته اند .

رئیس - اول ایشان اجازه خواسته اند
کشاورز صدر - آقا بمن فرمودند ، قول
آقای رئیس و فرمایش آقای رئیس صحیح است
تبه بض نباید بشود
امامی - آقای اقبال من چند جلسه است اسم

نوشته ام چرا کم مرحمتی میکنید .
کشاورز صدر - آقای رئیس فرمودند بیایم
من مخالفم .
امامی - آقا من اجازه خواسته بودم ، بعد از من
نوبت شماست
رئیس - جای سکمال ناسف است ، آدم در خارج
اگر يك کاغذ به پستخانه بخواهد بدهد رعایت نوبت
دیگران را میکنند مجلس باید مرعی اخلاق باشد
این جا اول آقای نورالدین امامی را نوشته اند بعد
هم آقای کشاورز صدر

کشاورز صدر - آقای رئیس این مطلب حیاتی
است نمیشود آقای امامی شما میآید صحبت کنید بعد
نمیگذارند من صحبت کنم ، پیشنهاد کفایت مذاکرات
میکند ، اجازه بدهید دو کلمه من عرض کنم این را
سر خودتان بعد از من هم آقای حازقی است پس
اگر پیشنهاد کفایت مذاکرات کنند من اینجا دادو
بیداد میکنم نوبت بنده است

رئیس - آقای امامی
نورالدین امامی - عرض کنم اولاً قید این
ماده در اینجا خودش مورد تعجب است ، قانونی دولت
آورده است برای تقسیم خالصجات ، قانونی در فروردین
۱۳۱۴ گذشته است برای واگذاری این اراضی
خوزستان حالا دولت چرا اینجا خواسته این قانون
را هفت میخه محکم بکنند این خودش مورد تعجب
است چرا اینجا نوشته است که قانون استقلال دانشگاه
بقوت خودش باقی است میخواست این را بنویسد
قانون بودجه ۱۳۲۸ هم بقوه خودش باقی است ، چه
مربوط باین قانون است اصلاً راجع باین موضوع
خالصجات بنده چند روز پیش يك موضوعی بنظرم
آمد چون مجلس هم خسته بنظر می آید این را
عرض میکنم جناب فرامرزى توجه بفرمائید معروف
است یکی از خوانین متمول فارس در زمان ناصرالدین
شاه آمد بتهران و فرمان یکی از ملوکات بزرگ
آنجا را ۵۰۰ تومان تصرف کرد خالصجات بزرگ
آن جا را گرفت و بر کشت شیخلی خان خدا رحمت
کنند مادر ایران دو شیخلی خان داریم یکی شیخلی
خان سرتیب ما کوئی پدر مادر من است و یکی هم
شیخلی خان زند معروف است شیخلی خان ما کوئی
سرتیب از طرف ناصرالدین شاه استاندار و فرمانده
لشکر فارس بود این فرمان را میبرد این شخص به
شیخ علیخان می دهد ، شیخ علیخان میخواهد و محرمانه
در خانه اش پاره میکند میریزد توی منقل و بعد هم
محرمانه بشاه گزارش می دهد که این بلوک بیش از
۵۰۰ تومان میارزد ، ۵۰۰ تومان از بین رفت ، بلوک
هم خالصه ماند و آن شخص نتوانست بگیرد این شخص
شکایات متعددی کرد به تهران و کسی ترتیب اثر
نداد هر یضه بشاه عرض کرده بود توی آن نوشته بود
شاه بیغشید شیخلیخان بیغشید ، حالا این مطلب درست
بر عکس است روز عید میث خاطر آقایان نمایندگان
معترم هست ما شرفیاب شدیم اعلیحضرت همایونی تمام
صحبتشان روی این طبقه ششم هفتم و دهم فرمودند

برخلاف تمام دنیا ماطبقات دهنی هم داریم یعنی
طبقاتی که بنان شب محتاجند شب شب نان
نیخورند صحبت آنها را با نمایندگان محترم میکردند
(صحیح است) آن را ما حساب نمیکنیم آنوقت اینجا
۶۰ میلیون متریک مرتبه زمین رامی بکشند چرا می بکشند
یکی بیغشید ؟ قانون ۱۳۱۴ چطور شده است که تا حالا اجرا
نشده تا حالا روزی صد هزار تومان بعنوان فوق العاده
خرج سفر داده شده برای ۶۰ میلیون متر زمین دادن
روزی آقای شوشتری اینجا حساب کردند ۶ هزار
هکتار حساب ایشان هم قدری درست نبود ولی
خوب شصت میلیون متر شش میلیون هکتار ،
هر هکتاری ده هزار متر توی این صورت
ملاحظه بفرمائید ، شرکت سهامی کشاورزی جنوب
۶۷۸۴ هکتار ، آقای عبدالملی اسکندری عزیز
فدائی حسین خدادادی جاسم ازدری ۲۸۱۰ (کشاورز
صدر - خواهم میکنم تا آخر بخوانید) آقایان خواجه
عبدالله پشم فروش طه بهائی غلامرضا خیاط زاده
۲۸۰۰ هکتار حاج محمدی جیت ساز احتیاطی
محمد تقی فرش فروش ۴۸۲ هکتار هکتار هکتاری جناب
معاون وزارت دارائی ۱۰ هزار متر حاج علی خمیس
حبیب بنظرم بهتر است حبیب الله احتیاطی محمد تقی
فرش فروش ۱۳۱۲ هکتار محمود و عباس واحمد
علیزاده وشهاب خسروانی و غلامرضا نورزاد ۲۵۰۰
هکتار محسن موقر ۱۵۰۰ هکتار ، آنروز گفتم آقای
دکتر معظمی ۱۰ متر هم برای قبر من بیچاره بدهید
که من را افلا آن جا خاک کنند آقای مبصر هزار
هکتار مهندس یالیزبان ۱۵۰۰ هکتار ومهندس میرخانی
ومهندس مولوی ۱۵۰۰ هکتار قاسم طاهیان ۱۷۶۰
هکتار (کشاورز صدر عجب بین فقرا تقسیم شده)
شیخ سعدون و برادران ۱۷۶۰ هکتار شیخ ماهور
محسنی ۲۸۴۰ هکتار شیخ شایع « از شیاع آمده
است خیلی آدم معروفی است » ومحمد کاظم مرتضی
۹۷۰ هکتار حاج نصرالله صفا ۹۹۷ هکتار آن
خورد هایش هم بقول تر کها برای ایشان درما است
برادران جازی ۲۰۴۰ هکتار ، من متشکرم اگر
اینجا يك چیزی نبود از فروردین ۱۳۱۴ این
قانون را آورده اند بتصویب مجلس رسانیده اند اگر
يك نظر مخصوصی دولت های وقت داشته اند که آنها
را بیاورند نخلستان کنند تقسیم کنند ۶۰ میلیون را
چه جور میشود جناب معاون وزارت دارائی آباد کرد
اگر ممکن است بفرمائید ولی در يك قرن ممکن است
آنجا را آباد کرد این را باید حساب کرد اولاً باید
جناب آقای معاون وزارت دارائی توجه بفرمائید که
این قانون نه در زمان شما و نه در زمان جناب آقای
وارسته تهیه نشده بنده آن جلسه ای که جناب آقای
نخست وزیر بکارمندان وزارت دارائی برای تهیه این
قانون راجع بتقسیم اراضی بین رعایا دستور میدادند
بنده حاضر بودم ولی خوب آن آقایانی که آنجا هستند
یعنی آن آقایان دستهای که در آنجا دارند این ماده
واحده ، ماده نهم را گذاشته اند که بنظر من يك جمله
کوچکی است این را برای هفت میخه کردن

کمی جرات نفس کشیدن نداشته باشد تهیه شده (مکرر) - از این نظر که حتماً نیست حالا بنده عرض میکنم که چرا اینطور شده (قانون تقسیم خالصجات خوزستان بقوت خود باقی است در صورتیکه این قانون هم خالصجات است در قانون نوشته است دولت مجاز است از اراضی خوزستان تا هر مقدار که صلاح بداند توجه بکند تا ۶۰ میلیون متر بمساحت اشخاصی که آن اراضی را آباد کرده یا آبادانی آن را تعهد میکنند و گذار کند شرایط و اگذازی را نظامنامه هیئت وزیران مین خواهد کرد . این قانونی است که در فروردین ۱۳۱۴ بتصویب رسیده تقسیم اراضی در سال ۱۳۲۸ آنهم حالا آقای کشاورز صدر این قسمت را توجه بفرمائید آن اراضی را که داده اند صد هزار تومان هم خرج سفر و فوق العاده دارند که آنها بروند این اراضی را دودستی تقدیم بکنند این آقای ملک مدنی را خدا سلامتش بکنند بنده هر روز از دادم ایشان زیاد تر میشود . چند روز قبل در کمیسیون بودجه یک نفر مایش کرده بودند فرمودند که کاری نکنید که این طوفان کتا البرز رسیده بیاید این جا (بعضی از نمایندگان - چی آقا دور تبه بفرمائید) فرمودند که طوفان بالبرز رسیده ، شروع شده میاید کاری نکنید این طوفان بیاید اینجا ، اگر آمد والله تر و خشک مارا ، بسوزاند ، باین وضعیت چکار میکنید ۶۰ میلیون را یکی میدهید ؟ چرا میدهید ؟ مال کیرا میدهید ؟ برای چه میدهید ؟ نتیجه از دادن آن چه خواهد بود : ما شبها از دست گرفته ما زندگی نداریم ، تأمین جانی نداریم ، ما بشیرم رقت قلب داریم ما دلبران میخواند این بدبخت هائی کمی آیند دستشان را جلو مادر از میکنند قدرت داشته باشیم به آنها کمک نکنیم . مجبوریم بنشینیم تماشا بکنیم - ثولیت را بگردن خودمان بگیریم آنوقت آقایان بروند ۶۰ میلیون ۶۰ میلیون متر بخورند و خدای بکرده اگر یک روزی هم خطری بمساحت متوجه شد از همانجا سوار شوند بروند آنجا که هر بی انداخت این کنشود آقایان این حساب نیست اگر در هر کجای دنیا چکه بردارند و حساب کنند مطابق این حساب مادر نمی آید اصلاً این حسابهائی که ما میکنیم در چکه هم در نمی آید . بنده برای این که عرضم را با تمه گنک کند بنده پیشنهاد کرده ام جنب آقای فرامرزی پیشنهاد را داده این جا که ماده ۹ قانون تقسیم خالصجات خوزستان بقوت خود باقی میاشود قیل از تقسیم بایستی آئین نامه اجرا و تقسیم بتصویب کمیسیون دادگستری مجلس شورای ملی برسد و در صورتیکه هر وقت و بایک شرکت بیش از ۵۰ هکتار زمین داده خواهند شد

ابریشم کار - مستحلی حکم بفرمائید ۵۰ هکتار قابلیت چقدر خواهد بود ؟

رئیس - آقای کشاورز صدر -

کشاورز صدر - بنده هم نمی توانم

رئیس - آقای حذقی -

حذقی - در کمیسیون بیان ما نوشته است وقتی

یک قومی گرفتار غضب خدام میشوند و استعجاب هر گونه مساوت و نعمتی از آن ها سلب میشود خدای تعالی از آن ها هر گونه صلی رامیگیرد و آن ها را از هر جایی معلوم میکنند و در حسابش حرف میزنند (صحیح است) ما امروز در یک حال مخصوص واقف شده ایم که معلوم نیست چطور و چگونه در هر مورد منطبق و حساب را از دست میدهم و بایک سلسله اعتراض و هیب جوئی بر هر کاری این جا قیام میکنیم و معلوم نیست که بالاخره باین کیفیت کار مملکت بکجا میرسد ، قانونی دولت در سال ۱۳۱۴ بمجلس وقت داده است و تصویب شده است من نه اهل خوزستان هستم و نه با مالی آن جا آشنائی دارم و نه آنهائی که در آن جا هستند بمشنام ولی نکته این است که اگر دولت این را قید نمیکرد مگر آن قانون منفی بود ، مگر قانونی راجع بفرش خالصجات الان پیش بینی شده است و پیشنهاد شده است درش قید شده است که آن قانون منفی است نکته این است که میگویند یک عده اشخاص زائد بر عدالت اجتماعی ملک برده اند باید باین موضوع رسیدگی شود پس آقای معاون وزارت دارائی باید اینجا بمجلس شورای ملی توضیح بدهند که این موضوع چه بود چرا مقدارش زیاد بوده و اگر کمتر از این میدادید مگر میشد که آن جاها را آباد کنند تا ما مطلع بشویم و الا بک مملکتی که یک ۶۰ میلیون و هفتصد هزار کیلومتر مربع مساحت دارد دولت از اراضی این مملکت مطابق بر آوردی که شده است قابل کشت و زرع و بهره برداری است آنوقت ۱۵ میلیون مردم در یک همچو سرزمین وسیعی زندگی میکنند آنوقت نشان وقت و قوت لایوشان را باید از امریکا و شوروی تهیه کنند ، این مملکت را می شود گفت برای اینکه تقریباً کرده شده اینطور است ، اراضی خوزستان من نمی دانم چطور است اراضی است که سالهای سال بایر افتاده و کسی نبود زراعت بکند و حالا که می خواهند زراعت بکنند افرادی را بتوان رهبت و زارع آنجا جمع کنند لابد باید یک شرکت هائی تشکیل بدهند اشخاص پولهائی میدهند مخارجی می کنند تا در آنجا زراعت بشود ، عده ای بعنوان زارع حق وزارعی بردارند ، عده ای بنام حصادگر حصاد بکنند و پول بگیرند عده ای هم بنام خرمن حبوب خرمنها را بگویند حق الزحمه شان را بگیرند خلاصه عده ای هم بعنوان آنکسانی که سرمایه دارند و مالک حسابی شوند حق مالکیتشان را بگیرند اگر ما هر اقدامی که می شود اینجا تحفته بکنیم می دادیم فریاد که آقا چطور شد ، بردند و خوردند بالاخره هیچ وقت این مملکت روی مساحت و آبادانی را نخواهد دید ما باید از دولت بخواهیم آقای وزیر محترم دارائی یا معاون محترم وزارت دارائی رسیدگی بکنند اگر در ضمن تقسیمات یک رشاه و ارتشائی بوده باشخاصی غیر واجد شرایط بوده اند یا کسانی می خواهند احتکار کنند و از این استفاده سوء بکنند جلوشان را بگیرند ولی اگر می خواهید اراضی را آباد کنند چه مانی دلرد ۵۰۰۰ هکتار بدهند اینقدر اراضی

بایر در این مملکت افتاده است که نوزراعت میشود و نه منفعتی برای این مملکت دارد و نه منفعتی برای این مملکت دارد این اراضی که در خوزستان هزاران سال بایر بوده حالا می خواهند باشخاص بدهند ۱۰ هکتار ۲۰ هکتار یا ده هزار هکتار آباد کنند باید زراع زراعت کنند درو کنند خرمن کوئی کنند خرج آب باید بکنند برای مملکت نان تهیه کند اگر اینطور بکشوید مسا قینام قیامت این زمینها میماند بحال بایر

رئیس - آقای کشاورز صدر -

کشاورز صدر - جناب آقای حذقی هیچکس بخیل نیست که اشخاص سرمایه دار استفاده بکنند از سرمایه شان ، باید از سرمایه شان استفاده مشروع بکنند ولی باین فرمایشات آقا آن حقیقت پرده رویش کشیده میشود و آن این است ، من انصاف از آقایان میخواهم بنده مخالف سرمایه داری و مالکیت نیستم ولی انصاف میخواهم از آقا تقاضا میکنم که بفرمائید این آقایانی که در اینجا اسمشان را نوشته اند که ما هستند که رفته اند و زمین مجانی آنها گرفته اند برای چه گرفته اند ، اگر این اشخاص می آمدند رعیت در آن جا می گرفتند و کار میکردند در زمینهای خوزستان و با هزینه های خودشان بنده ممنونشان میشدم ولی مطلب اینطور نیست اینها از یک طبقه ای هستند که یک روز دیگر هم در این جا گفتیم ، از آن طبقه ای هستند باینکه اتومبیل تابستانی و زمستانی قصر تفریح و ویلائی ۱۵ پارچه ده دارند خودشان می نشینند پشت اتومبیل یک شوهر نمی گیرند آقای حذقی این اشخاص از آن هستند ، اینها آمده اند زمینها را گرفته اند ۶۰۰۰ هکتار برای چه برای این که آن جا را که گرفتند بروند از زبان کشاورزی هم ۵۰ هزار تومان پولی که باید ۵۰۰ تومان ۵۰۰ تومان به رعیت بدهند و خوب راهی هم پیدا کرده اند میگیرند البته استاد هستند ، چرا ؟ برای این که آقای حذقی ساده و پاک را اینجا اینطور فریب بدهند بیابند و دفاع کنند از شان (حذقی - من از سادگی ضرر نکردم) اگر هرایش من را شنیدید و قانع نشدید من اطاعت میکنم این است که هر کدام از این آقایان که برای هر کدام از آن ها صد هزار هکتار و دو صد هزار هکتار سهمیه در یک از آن ها میشود اگر یکی از این آقایان یک شوهر تراکتور میگرفت راضی بودیم این اشخاص میروند پولها را میگیرند ارز میگیرند و تراکتور را هم خودش میبرد و هم درو میکند و هم جمع میکند دو هزار هکتار را کشت میکند با دم میدهد خودش هم خرمن میکند کبسه هم بکند و هم از سرحد گنده ها را خارج میکند در اینجا آقای امامی فرمودند هزار تا قانون تصویب شده داریم که یکدانه آن اجرا نشده یک قانونی که آنهم سرفصلش اجرا نشده حالا فصلش است ، حالا که چند میلیون تومان ۱۷ میلیون تومان داده اند بیانک کشاورزی فصلش است حالا که ۱۷ میلیون تومان را باین اسم بگیرند و اگر هم کشاورزی بکنند و درست بکنند بآن

کیفیت است که وجود خود آقا هم بیکارند ، هم آب میدهد هم درو میکند ، هم میچیند ، هم باد می دهد و هم کبسه میکند و هم بآن دستکاه موتوریزه از سرحد قاچاق میکند (حذقی - باز هم پول بر میگردد بکشور) اما یک نکته هست و آن اینست که ما در مملکت این حقیقت تلخ را باید اینجا اعتراف بکنیم که اگر ما در مملکت تقسیم و حدودی قابل نشویم برای مطامع و هوی و هوس خودتان بخدای واحد ریشه این مملکت کنه میشود ، استقلال این مملکت بخطر می افتد مردم گرسنه بدبخت آقای حاج حاذقی وطن پرستی را وقتی میتوانند فکر بکنند که نفس داشته باشند ، شکم داشته باشند این را نگذارید ، ما هر کاری را که می خواهیم دست بزنیم صنایع ما را میگویند که صنایع راه آقا صنایع را از دست دولت بگیرد ، از دست دولت خارج نکند ، به کی بدهید ؟ بدهید بهمانهائی که کارخانه دارند ، زندگی دارند که چه کنند محصول آنرا بملقوم مردم بزور بده برابر پنج برابر فرو کنند من بایول کسی ، با سرمایه مخالف نیستم آقا اینها یکدینار از جیب خودشان بدهند ملکشان را آباد کنند اما ملک از دولت سرمایه از دولت ارز از دولت ارز بگیرد نصفش را تراکتور وارد کند و نصفش را قاچاق کند به بیست هزار دزدی در این کار میشود بنده اینجا فرصتی دستم آمد و قطع و یقین دارم که اگر آقای وارسته وزیر دارائی اینجا بود این ماده را پس میگرفت و آلان آقای معاون وزارت دارائی شما مرد وارد بصیری هستید اگر این را نروید بهم نزدیک بنده هم مخالفت میکنم در زمان شما نبوده ، در خارج در غیر موقع این دولت معین آقای وارسته و جنابعالی وزیر و معاون وزارت دارائی نبودید ولی من خودم دیدم اینجا هزار نفر آمده اند پیش من که بیا من را توصیه کن ، با ما شریک شو ، اینقدر هم هدینطوری بتو میدهم ، تو سرمایه ندی ، بجان شما همینطور لابد به آقایان هم گفته اند اما این لقمه گلگیری است ، این قابل هضم نیست ، این زمینهای خوزستان قابل هضم نیست ، لقمه گلگیری است (ابریشم کار - شما خوب است اول تحقیق کنید خوزستانی اینجا هست) شما حق ندارید وسط حرف من حرف بزنید من وکیل همه جا هستم ، من نمیگذارم که این لقمه از گلوئی آن آقایان که آنها را برده اند برود پائین (ابریشم کار - شما بضرر کشور حرف میزنید) بضرر کشور نیست گوش بدهید بنده بیایید اینجا حرف بزنید ، اما مطلبی را که آقایان ممکن است ایراد بکنند بما مطلقاً اینست که . . . حالا جواب ایراد مقدر را میدهم و آن اینست که اگر ما این زمینهای خراب را به آنها می دادیم آباد نمیشد ، فلان آدم بیکار خوزستان با آن رهبت حرب خوزستانی (ابریشم کار حرب نیستند ، ایرانی هستند) ساکت شو بگذار حرف بزنم ، چرا حرف میزنی وسط حرف من (زنک متد رئیس) آقا این میدود توی حرف من

ابریشم کار - حرب یعنی چه ؟

رئیس - به آقایان تذکر میدهم آقایان این را گوش بدهید این آئین نامه اختیار را بر رئیس داده من می سامعه میکنم این نوشته که اگر اغراض شود تا یک ربع حقوق آقایان کم میشود من این را ملاحظه

میکند ولی اگر اینجا بکند مجبورم که اجرا کنم (فرامرزی - اجرا بفرمائید آقا) بفرمائید

کشاورز صدر - من که دارم حرف میزنم اینها توی حرف ما میدوند

رئیس - قطع کلام نباید بشود ، نماینده باید عقیده اش را بگوید مخالف هم جواب بدهد

کشاورز صدر - من جواب ایراد مقدر میدهم که میگویند اگر ما مابین کارگرها و بیکارها و رعایا تقسیم کنیم نه بنه مالی دارند نه بنه مزاجی چون نان ندارند بخورند ، اینرا باین دلیل مادادیم باین عده از آقایان سرمایه داران که الحمد لله همه چیز دارند برای اینکه آباد بکنند بنده عرض میکنم که آقا اینجا در خوزستان این زمینهای مساعد این آب فراوان این دولت یا باید بگیرد من عاجزم و یا بایستی که آباد بکند و مردم بدهد ، آلان بیاییم بنشینیم یک اعتباری از همین معلی که در برنامه ۷ ساله هست بگیریم و یک هیئت مدیره ای درست بکنند خود آقا در رأس آن هیئت مدیره آقای ابریشم کار ، قرار بگیرد و اداره کند برای مردم تمام مردم را بیاورد آقا از آنجا باینجا بانک کشاورزی بیرون بیاورد و بعد تکه تکه زمین ها را ۵ هکتار ۶ هکتار تقسیم بکنند بین رعایا و باز اعتبار از برنامه هفت ساله بگیرد خانه بسازد آب بیرون بیاورد بدهد بدست آنها ، بمالکیت آنها (صحیح است) عقیده من اینست از جنابعالی هم که در آن زمین ها اسمی ندیدم و الحمد لله شریک هم نیستید کار نداشته باشید دیگران اینست که جنابعالی بشو رئیس آن شرکت ولی سلطانی که همه ایمان و عقیده داریم و همچنین آقای دکتر راجی بیایید اختیار بگیرید ما هم حاضریم همه را آباد کنید تحویل رعایا بدهید ، تحویل این بدبخت ها بدهید فایده ندارد یک کسی که ده تاده دیگر دارد یا الحمد لله وضع خودش خوب است این باز یک قدری بهتر بشود اینست که من از روی ایمان و عقیده این مطالب را عرض میکنم و اگر عرض بنده آقا بر خورد از جنابعالی مغررت میخواهم من قصد اهانت و جسارت بهیچیک از آقایان ندارم فقط عرضم کرد یک حقیقتی و واقعیتی بود و خیلی متأسفم که آقای وزیر دارائی نیستند و الان هم از آقای معاون وزارت دارائی استدعا میکنم که قبل از اینکه نظر وارسته وزیر دارائی را بخواهند در اینجا حمایت از این ماده که تضييع کننده حقوق مردم بدبخت است بفرمائید

رئیس - آقای مکرر -

مخبر - بیاناتی که نماینده محترم جناب آقای امامی فرمودند و همین طور توضیحاتی که آقای کشاورز صدر دادند بنده یقین دارم که زوروی کمال ملاحظه با اصلاحات و حسن اجرای قانون است اما صحت از اظهار کمال تأسف هم نمیتوانم خود زاری بکنم برای اینکه یک قانون مفیدی که مورد علاقه تمام آقایان هست و همه سعی دارند که از طریق تصویب

این قانون کمکی بر عیت بشود اصل موضوع از بین می رود و خاطر مبحث میشود و یک مطلب دیگری را وارد میکنند بجای قانونی که بایستی بتصویب برسد و تا سافانه قریب دو ماه است مطرح است در مجلس و هنوز شور اولش تمام نشده امروز من می بینم که اصل آن مطالب از بین رفت و بجای قانون فروش و تقسیم خالصجات قانون تقسیم اراضی خوزستان مطرح شد میفرمائید که اینجا نظر خاصی است و خواسته اند که این ماده ۹ را در اینجا بکنند که قانون تقسیم اراضی خوزستان را تأیید کرده باشند بنده خیال میکنم که این اصلاً هیچ تأثیری ندارد و الا درج این ماده در این قانون از این نظر است که اگر آ در مجلس دیده ایم یک قانونی که معارض با یک قانون دیگری است وقتی بتصویب رسد اگر ذکر از قانون گذشته نشود تقریباً آن قانون را ملغی الاثر میدانند از این نظر این ذکر شده که آن قانون بقوت خودش باقی است حالا فرض میکنم که این ماده را هم حذف کردیم آقای حذقی هم توضیح دادند چه تأثیری خواهد داشت در قانون تقسیم اراضی خوزستان ، آن قانون بقوت خودش باقی است و اگر آقایان ایرادی بقانون تقسیم اراضی خوزستان دارند ممکن است طرحی تهیه کنند و بدهند بمجلس وانوش کنند یا بعضی موادش را اصلاح کنند (صحیح است) (ناظر زاده - پس چرا فکر کردید) عرض کردم توضیح دادم که اگر این ذکر نشود آن قانون متزلزل میشود برای اینکه این قانون تقسیم خالصجات است اراضی خوزستان هم جزو خالصجات دولت است و ممکن است آن قانون را متزلزل کند بنابراین این اینجا ذکر شده و تأثیری هم ندارد و ضرری هم ندارد بنده از تقسیم اراضی خوزستان هیچ اطلاعی ندارم و دفاعی هم نمیخواهم بکنم که خوب تقسیم شده یا بدالان با جناب آقای فروزان معاون محترم وزارت دارائی که از صاحبان قصبی وارشد و بیاداران و توانای وزارت دارائی هستند (صحیح است) صحبت کردیم در اینخصوص با ایشان و بایشان عرض کردم شما اطلاعاتی جمع کردید و مطالعه ای کردید در این خصوص فرمودند نه من نرسیده حالا باید بگزارش کمیسیونی که مأمور اینکار بوده رسیدگی بکنیم ، و اقا بداییم این تقسیم صحیح بوده یا نه ؟ برای این تقسیم اینها یث آئین نامه هم دارند آن کمیسیون هم تشکیل شده از صاحبان قصبی و وزیریه و وزیر وزارت دارائی این شایسته نیست که هنوز رسیدگی نشده بگزارش اینجا ماضیات بکنیم که بد تقسیم کرده اند و بطور کلی آقایانی که استدعا کردند و گفتند تقسیم اراضی خوزستان بد بوده بنده سیدم که یک مورد خاصی را بگویند که این مورد خاص را موازاد باین دلایل بد عمل شده ، بطور کلی گفتند تقسیم اراضی خالصجات خوزستان بد بوده دیگر بنده نمی دانم که چه اثری داشته بنده از آقایان استدعا میکنم باز هم توجه بیشتری بفرمائید که شور اول این لایحه لافلاف بگردد و بعد از دو ماه تمام بشود و بری هر مطلبی هم بطوریکه گزارش بنده عرض کردم موافقت کرده و اغلب از آقایان هم یاد آوری فرمودند هر

مطلبی دارند پیشنهاد بدهند این پیشنهاد هم می آید بگوییون و خود آقایان هم تشریف بیاورند آنجا یقین داشته باشند که هم دولت یعنی وزیر دارایی یا معاون وزارت دارایی آن اصلاحات مفید را قبول خواهند کرد و هم در کمیسیون مورد تصویب قرار خواهد گرفت.

رئیس - آقای دکتر راجی.

دکتر راجی - فیلا برض آقایان میرسانم که بنده در تمام خوزستان يك وجب زمین ندارم و نه تقاضا کردم و نه خواهم کرد (احسنست) یکی از بزرگترین علل بدبختی مملکت ما اینست که يك عمر وقت صرف کنیم بعبودیت نقشه ای میکشیم دو مرتبه يك عمر وقت صرف میکنیم که آن نقشه را از بین ببریم (صحیح است) در دوره گذشته با اتفاق کلبه نمایندگان خوزستان برای اینکه يك قدم برای عمران خوزستان برداشته شود همکاری شد ، این همکاری از زمان کابینه جناب آقای احمد قوام شروع شد ، آئین نامه مرحوم وزیر نوشت و آئین نامه تکمیلی آنرا در کابینه جناب آقای حکیمی با همه سختی و دقتی که از آقای نجم الملك همه تان سراغ دارید ایشان نشستند آن آئین نامه را امضاء کردند طبق آن آئین نامه میباید برای هر لیتر آب در تانیه يك هکتار زمین داده بشود و اگر طبق این آئین نامه اجرا نشود زمین نباید بدولت برگردد و پس داده بشود ، بنده با نهایت اعتماد و ایمان عرض میکنم که آئین نامه خوب نوشته شده و ممکن است بد اجرا بشود و اگر هم نواقعی دارد چه کمیته های خاصی در مجلس شورای ملی و چه وزارت دارایی میتوانند بنشینند و مطالعه بکنند و نواقض را رفع بکنند ولی این فکر نباید ایجاد شود که تقصیر خوزستان اینست که هیچ وقت آباد نشود ۶ میلیون هکتار زمین در خوزستان هست و در هر تانیه متجاوز از ۳۰۰ متر مکعب آب شیرین بدریا ریخته میشود اگر بنا بشود این آئین نامه و این زحماتی را که کشیده شده فقط با يك بحث و روی تصعب از بین ببریم خیال میکنم نهایت بی انصافی باشد (صحیح است) هر آئین نامه و هر قانونی که در این مملکت و در هر مملکتی گذارده میشود عده ای هستند که او را بنفع خودشان استفاده می کنند یا سوء استفاده میکنند بنده از جناب آقای معاون وزارت دارایی تقاضا میکنم که سعی بکنند نواقض آئین نامه رفع بشود و آئین نامه را بیشتر بنفع مردم است اجرا بشود روی همین آئین نامه در یکی از نقاط خوزستان که موسوم به بند بجان و جزو حوزه بنده است که اختصار نمایندگی آنجا را دارم يك شرکت تشکیل داده اند این شرکت برای اشخاصی که پول ندارند این طور بر ایشان سهم قائل شده که هر عملی که بیاید یکماه بیل بزند برای اینکه يك نهر بکند يك سهم هزار ریالی باو بدهند شما توجه بفرمائید اگر این را بگرفته از بین ببرند بطور يك عده زیادی که آنجا با کمال ایمان حاضرند برای مملکت خدمت بکنند دل سرد خواهند شد ، البته تقاطعی است که مردم

سابقه خدمت دارند سابقه خدمت هم را دارند این نقاط حق همان اشخاصی است که در آنجا ساکن هستند ولی اینقدر زمین بائر است که اگر برنامه ۷ ساله تمام عواید سالیانه اش را در آنجا خرج بکنند باز هم برای عمران کافی نخواهد بود (صحیح است) بنده یکمرتبه هم عرض کردم که خوزستان را برای عمران سرمایه خارجی حتماً لازم است و منظورم همین برنامه ۷ ساله بود که اگر تمام عوایدش را بیاورند باهم کافی خواهد بود اجازه بدهید عرض کنم که بهر حال با سرمایه دولت بهیچوجه خوزستان عمرانش نخواهد یافت و بایستی تشویق بشوند سرمایه داران داخلی ایران و از سایر نقاط ایران بیرون آنجا کار بکنند تا آنجا آباد بشود.

رئیس - پیشنهادی از آقای و... رسیده که قرائت می شود (شرح زیر قرائت شد)

پیشنهاد میکنم نسبت بماده ۹ رأی بکفایت مذاکرات گرفته شود و در همین زمینه آقای حاذقی و در همین زمینه آقای کشاورز صدر پیشنهاد داده اند

رئیس - آقای نبوی

نبوی - در اینجا صحبت شد که بعضی از آقایان گفته اند که این ماده لازم نبوده این ماده که نوشته قانون تقسیم اراضی خوزستان بقوت خود باقی است گفتند لازم نبود بعقد من کمال لزوم را داشت اراضی خوزستان جز و خالصجات دولت است الان هم که این قانون داده شده برای خالصجات دولت است مقرراتی در این قانون هست معاین است با آن، در اینجا گفته ایم که اراضی را باید بین رعایا تقسیم کرد و آن قانون اینطور نیست بنابراین اگر این ماده را اینجا ذکر نمیشد این قانون معاین با آن بود و آن قانون ملغی میشد این ذکرش کمال لزوم را داشت اما چرا قانون راجع بتقسیم اراضی خوزستان را با آن صورت نوشتند، اراضی خوزستان يك اراضی بایبری است

خوزستان را نمی شود يك استان گفت ، خوزستان يك مملکتی است بزرگ، خوزستان همان جائی است که تمام علاقمندان بمملکت سالهای سال است آرزو می کنند که يك روزی آباد بشود و اگر خوزستان آباد شد تمام ارازان این مملکت تأمین می شود. اگر خوزستان آباد شد سطح زندگی افراد فقیر این مملکت بالا خواهد رفت ، خوزستان بایر است ، زمین صالح - الزاره در خوزستان فراوان است و بول وانرژی و فعالیت می خواهد که آن آب را بیاورند روی زمین و این اراضی را آباد بکنند و این چیزی نیست که از رهبا و مردمان فقیر و بی بضاعت ساخته بشود اینکار سرمایه می خواهد این است که در آنجا گفته شد که این اراضی بکسانی داده می شود که استمداد ایشان طوری باشد که بتوانند این آب را بالا بیاورند و روی این اراضی سوار کنند آقا این کار هر هکتاری هزار ها تومان پول می خواهد در آن قانون هم تصریح کردند که کسی می تواند این اراضی را بگیرد که

اینکه بسیاری از اشخاصیکه گرفته اند اصلا سرمایه ندارند که بکار بیندازند شنیده اند در خوزستان اراضی قسمت میکنند بنویست کردند ، اسامی تراشیدند ، اعمال نفوذ کردند رفته اند زمین گرفته اند از تهران (کشاورز صدر - واز بانک پول بگیرند) حالا بنده يك پیشنهادی اینجا میکنم که از آقایان هم خواهش میکنم اصلاح بکنند آنرا و آن پیشنهاد اینست که اصلاح بکنند این اراضی خالصه بکسانی داده میشود که نشان بدهند که وسیله آباد کردنش را دارند (یک نفر از نمایندگان - در قانون هست) هست اما عمل نشده خیلی حرفها هست ، نشان بدهند و دولت موظف باشد نظارت بکند که اینها دارند آباد میکنند (نورالدین امامی - مدت هم معین بفرمائید) خودتان اصلاح کنید ، اما این اراضی که داده شده تماشا حق بازی بود اما چیز عجیبی است میگویند نمیدانم کی وسیله آبادی ندارند کی وسیله آبادی دارد ، و اینجا یکی از همکارها گفتند چیز عجیبی است اراضی که مالکین دیگر درصد سال دیست سال سیصد سال پشت سر هم آنها را آباد کرده اند میگویند بیایند تقسیم کنید آنوقت این اراضی بایر میگویند که رعیت نمیتواند آباد کند مالک جدید بسازید و ثروتمند جدید بسازید آنهم از کسانی که محققاً وسیله آبادی را ندارند و آباد هم نمیکند و منظور فقط بورس بازی روی زمین است (آفرین) باین جهت من با کفایت مذاکرات مخالفم و خواهش میکنم آقایان باز روی این بحث کنند (صحیح است - احسن)

قاسم فولادوند - اجازه بفرمائید حالا که عده کافی نیست باز روی این بحث بشود.

رئیس - نیشود باید راجع گرفت البته اگر تصویب نشود مذاکره ادامه پیدا میکند.

کشاورز صدر - بنده پیشنهاد را پس گرفتم . آزاد - اسامی غائبین را بخوانید . جمعی از نمایندگان - آقای نبوی هم مسترد کردند .

نورالدین امامی - سه ساعت هم تمام شد رئیس - گویا کمی بیرون نیست که بشود رأی گرفت یا این ده دقیقه را حسته باقی مانده باید مذاکره کرد و با جلسه را ختم کرد و در جلسه آینده رأی گرفت. آقای نبوی

نبوی - بنده معتمد که اجازه بفرمائید این ده دقیقه را صحبت کنند اول وقت جلسه آینده را بگیرد . رئیس - می توانست استرداد کنید و اول جلسه آینده دو باره بدهید (جمعی از نمایندگان - وقت تمام شده) هنوز ده دقیقه مانده آقای ارباب بفرمائید . ارباب - شأن مجلس شورای ملی این است... آقایان اجازه بفرمائید مخصوصاً استدعا میکنم بنده يك موضوع اصولی را میخوانم برض آقایان برسانم توجه بفرمائید شأن مجلس شورای ملی اینست که مطالب در آن از روی منطق حل و فصل شود نه هو و جنجال که اصل مطلب لوٹ گردد عراض بنده عراض اصولی است بنده در خوزستان هیچ علاقه ندارم ولی بکشور ایران علاقه دارم (نورالدین امامی - مگر سایرین ندارند؟) بعضی مطالب قسمت اخیر فرمایشات جناب آقای فرامرزى بسیار صحیح بود (نورالدین امامی - اولش هم صحیح بود) و اما اول مطلب... آقایان کاری کنید که در کشور شما قانون درست اجرا شود شما اگر قانون درست اجرا نمیشود چرا میخواهید مانع آبادی يك منطقه زرخیز بشوید شما قانون بگذرانید که در فلان نقطه اراضی که صدها سال بایر افتاده بایک شرایطی افراد بتوانند این را آباد بکنند (امامی - آقای ارباب ۶۰ میلیون را یک نفر نمیتواند آباد کند) بنده عقیدم اینست که صدویست میلیون یک نفر بگیرد بشرط اینکه آباد کند برود سرمایه از خارج بیاورد و آباد کند این امنیت را دارید متزلزل میکنید بخدای متعال این فرمایشاتی که میفرمائید آقایان این اعتراضاتی که دقت نمیکند صدمه اش فوری شامل حال مملکت میشود که الان سرمایه ها را دارند انتقال میدهند بخارج ، الان تجار روشنفکری داشتیم متمکنین روشنفکری

داشتیم که الان سرمایه ها شان را انتقال داده اند بازرگانان و این عیش همین فرمایشاتی است که روی دلیل نمیشود آقایان بیایند قانون را در مملکت اجرا کنید که اگر بکشایبانهای ام بزرگی افتاده و آباد نیست اینها را با شرایطی که هر کس پیشنهاد کرد من میگویم چند برابر آنچه مورد مذاکره هست آنرا پیشنهاد کنید باو واگذار بشود اگر اجرا کرد باو واگذار بشود و اگر اجرا نکرد در مدت معینی از دستش پس بگیرد ، از او منتزع کنید ، قانون را اجرا کنید می آید هی این جا فریاد میکشید که چرا کشور غلغله خیز ایران میرود از امریکا گندم میخرد ، یکجا حرف ما اینست ، یکجا حرف ما اینست که چرا زمین آباد نمی شود آقایان میگویم شهاب خسروانی نه ، شمر بیاید بگیرد زمین را آباد کند ، شما چرا راه غیر فاعده را می پیمائید بنده معتمد نه صد هزار هکتار يك میلیون هکتار هم اگر يك کسی آمد با شرط معینی خواست برود پول از خارج فرض بکنند اما شما آنکسیکه این زمین را میگیرد (کشاورز صدر - سوء استفاده می شود) آقای کشاورز صدر توجه بفرمائید بنده عرض میکنم که سوء استفاده هم میشود با سوء استفاده اگر اراضی بایر آباد شد بنده موافقم (فرامرزى - آباد نمیشود) با حسن استفاده اگر بایر بماند بنده مخالفم ، يك صحتیهائی اینجا میشود که مردم رامایوس میکنند اگر علاقه ای دارید اگر سرمایه ای باید جلب بشود کسیکه بتواند جلب کند باو بدهید ، بنده مقصودم عمرو وزید و بکر و خالد نیست ، عراض بنده اصولی است يك کاری بکنید که در این مملکت امنیت باقی باشد هر کس بانى عدل خیر شود باهر نیتی عمل کرد تقویتش کنید .

۸ تعیین موقع و دستور جلسه بعد - ختم جلسه رئیس - جلسه را ختم میکنم جلسه آینه روز ۵ شبه خواهد بود دستور بقیه مذاکرات در قانون فروش خالصجات (مجلس نیم ساعت بظهر ختم شد) رئیس مجلس شورای ملی - رضاحکم